

**Diagnoza implementacji
Kompetencji Kluczowych
w kontekście potrzeb i uwarunkowań
lokalnych i regionalnych
oświaty i rynku pracy**

**Diagnoza regionalna:
województwo podkarpackie**

Opracował **mgr Andrzej Bajorski**

Rzeszów, 2009 r.

Spis treści

Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy	
Diagnoza regionalna: województwo podkarpackie	1
I. WSTĘP	3
I.1 Określenie próby badawczej.....	3
I.2 Metody i narzędzia badawcze.....	3
II. CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO.....	7
I.1 Dane ogólne o województwie podkarpackim.....	7
I.2 Szkolnictwo zawodowe w województwie.....	8
I.3 Uczniowie w szkołach zawodowych.....	12
I.4 Kadra pedagogiczna	13
III. KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE	16
III.1 Efekty kształcenia	16
III.1.1 Kompetencje informatyczne	16
III.1.2 Kompetencje z przedsiębiorczości.....	18
III.1.3 Kompetencje matematyczne	20
III.1.4 Kompetencje z języków obcych	22
III.2 Kompetencje zawodowe	25
III.3 Kompetencje kluczowe a rynek pracy	27
IV. RYNEK PRACY	30
V. WSPÓŁPRACA SZKÓŁ Z ZAKŁADAMI PRACY.....	34
VI. DZIAŁALNOŚĆ SZKÓŁ NA RZECZ PRZYGOTOWANIA UCZNIÓW DO FUNKCJONOWANIA W ZMIENIAJĄCYCH SIĘ REALIACH RYNKU PRACY - ANALIZA SWOT	37
VII. WNIOSKI I REKOMENDACJE	49

I. WSTĘP

Celami ogólnymi prowadzonej diagnozy są:

- Ocena działań szkół w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnego i regionalnego rynku pracy województwa podkarpackiego,
- Charakterystyka uwarunkowań lokalnych i regionalnych, w których funkcjonują szkoły.

I.1 Określenie próby badawczej

Do badania, na podstawie, których zgromadzono empiryczny materiał do analizy, wybrano:

- Uczniów szkół biorących udział w projekcie,
- Nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących i przedmiotów zawodowych, ww. szkół,
- Rodziców klas technikum i zasadniczej szkoły zawodowej,
- Wizytatorów Kuratorium Oświaty w Rzeszowie,
- przedstawicieli organów prowadzących starostw,
- Przedstawicieli zakładów pracy, z którymi szkoły współpracują,
- Dyrekcje szkół.

I.2 Metody i narzędzia badawcze

Podstawowymi metodami badawczymi zastosowanymi w badaniu są:

- analiza dokumentów szkół
- wywiady z dyrekcjami szkół, nauczycielami, przedstawicielami zakładów pracy, organu prowadzącego szkołę i przedstawicielami powiatowych urzędów pracy,
- analiza sytuacji szkół na lokalnym rynku pracy na podstawie zgromadzonych materiałów,
- analiza uwarunkowań środowiska, w którym pracują szkoły, na podstawie zabranych materiałów i dostępnych prognoz.

Podstawowym narzędziem badawczym do zebrania informacji odnośnie funkcjonowania szkół w zakresie analizowanych zagadnień była ANALIZA SWOT. Opisu wyników analizy SWOT dokonano w punktach opisujących badany obszar.

Analiza SWOT jest to jedna z podstawowych technik analitycznych, stosowana najczęściej do analizy wewnętrznego i zewnętrznego środowiska danego przedsiębiorstwa, przedsięwzięcia, której wynik jest bazą planowania strategicznego. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **Strengths** (silne strony), **Weaknesses** (słabe strony), **Opportunities** (szanse), **Threats** (zagrożenia).

W tym opracowaniu narzędzie wykorzystano do oceny wewnętrznych i zewnętrznych czynników warunkujących rozwój szkoły.

- silne strony** – pozytywne zjawiska dotyczące badanego zagadnienia,
- słabe strony** – zjawiska ograniczające możliwości rozwoju szkoły i środowiska,
- szanse** – zjawiska stwarzające możliwości rozwoju szkoły i środowiska,
- zagrożenia** – negatywne zjawiska mogące mieć wpływ na rozwój szkoły i środowiska.

Silne i słabe strony odnoszą się do środowiska wewnętrznego i zawierają jego najistotniejsze elementy w rozpatrywanym obszarze. Szanse i zagrożenia odnoszą się analogicznie do środowiska zewnętrznego. Zderzenie ze sobą szans i zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami pozwala na określenie kierunków rozwoju Szkoły.

Słowniczek podstawowych pojęć

Umiejętność to gotowość do świadomego działania, oparta na wiedzy oraz konkretnym ruchowym opanowaniu (wyćwiczeniu) określonych czynności z możliwością dostosowania ich do zmiennych warunków.

Umiejętności kluczowe to szczególnie ważne umiejętności, bez opanowania których nie można skutecznie wykonywać określonych zadań.

Kompetencje kluczowe jest to zestaw najważniejszych kompetencji, bez których nie można kształtować kompetencji pozostałych.

Wykaz analizowanych kompetencji:

- porozumiewanie się w języku ojczystym,**
- świadomość i ekspresja kulturalna,**
- kompetencje zawodowe,**

ze szczególnym uwzględnieniem:

- porozumiewania się w językach obcych,**

- kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych,
- kompetencji informatycznych,
- inicjatywności i przedsiębiorczości.

II. CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

I.1 Dane ogólne o województwie podkarpackim

Województwo podkarpackie utworzone zostało z dniem 1 stycznia 1999 r. Położone jest w południowo - wschodniej części Polski i zajmuje powierzchnię 17.9 tys.km², co stanowi 5.7 % powierzchni kraju.

Województwo ma charakter rolniczo - przemysłowy, zamieszkuje go 2 131 368 ludności (w 45 miastach i 2159 miejscowościach wiejskich) tj. ok. 5,5 % ludności Polski. Ludność wiejska liczy 1 259 466 osób (tj. 59 % ogółu ludności), miejska natomiast 871 902 osoby tj. 41 % ogólnej liczby mieszkańców (przy wskaźniku krajowym kształtującym się na poziomie 61,8 %).

Województwo zalicza się do słabiej zaludnionych. Gęstość zaludnienia wynosi 119 osób na 1 km², przy średniej krajowej wynoszącej 124 osoby na 1 km². Ludność rozmieszczona jest nierównomiernie - największa gęstość zaludnienia występuje w miastach i całym pasie środkowym województwa, najmniejsza w części południowej i wschodniej. Najludniejszym powiatem jest powiat łańcucki (172 osoby/km²) a najsłabsze zaludnienie występuje w powiecie bieszczadzkim (26 osób / km²).

Pod względem administracyjnym województwo dzieli się na 160 gmin, 21 powiatów i 4 miasta na prawach powiatu (Rzeszów, Krosno, Tarnobrzeg, Przemyśl).

Stolicą województwa i największym ośrodkiem miejskim jest Rzeszów liczący ponad 162 tys. ludności. Inne miasta z największą liczbą ludności to Stalowa Wola (71,3 tys.), Przemyśl (67,9 tys.), Mielec (64,1 tys.), Tarnobrzeg (51,2 tys.) i Krosno (48,8 tys.).

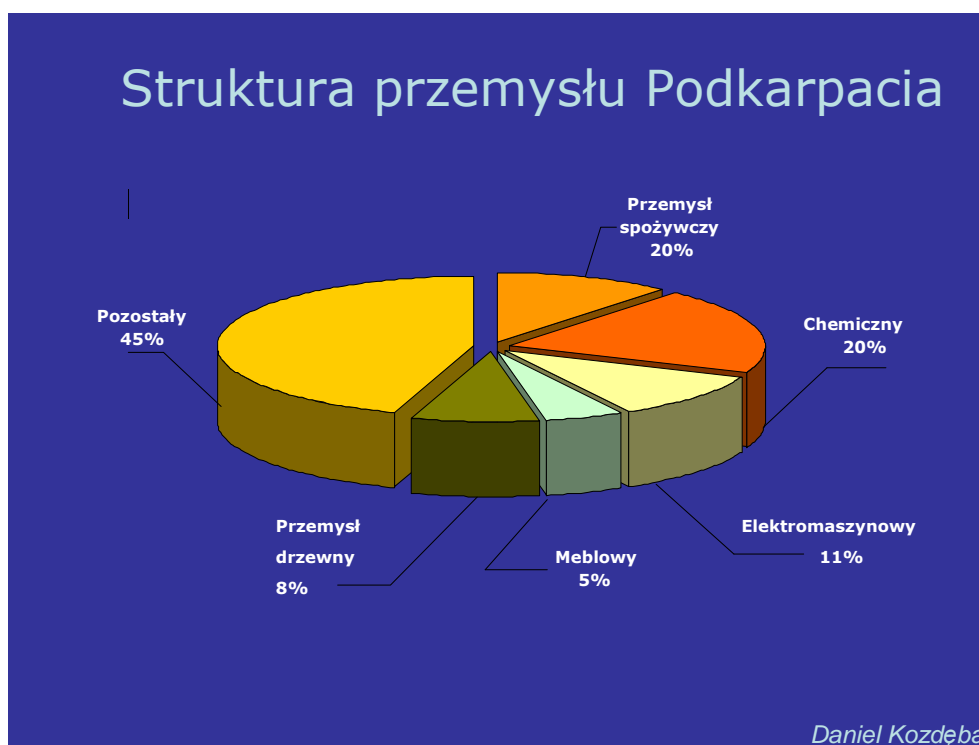
Najbardziej różnorodna i bogata szata roślinna występuje w południowej, górzystej części województwa.

Województwo podkarpackie w porównaniu do innych części kraju charakteryzuje się odmiennymi warunkami gospodarowania, które wynikają ze zróżnicowanych warunków przyrodniczych, społeczno-gospodarczych, ekonomicznych, a także historycznych.

W oparciu o potencjalne warunki i czynniki rozwoju, wykształciły się trzy podstawowe funkcje województwa w gospodarce krajowej: przemysłowa, rolnicza, turystyczno-rekreacyjna oraz funkcje uzupełniające, które spełniają: komunikacja, budownictwo oraz usługi.

Wśród aktywnych ośrodków odgrywających dominującą rolę w rozwoju gospodarczym województwa wymienić należy: Rzeszów, Stalową Wolę, Tarnobrzeg, Krosno, Mielec, Przemyśl, Dębicę, Jarosław i Jasło.

W strukturze gałęziowej przemysłu dominują branże: elektromaszynowa, chemiczna i spożywcza. Ważną rolę odgrywają także: przemysł szklarski, materiałów budowlanych, drzewny i lekki.

Obszar województwa charakteryzuje się znaczącymi walorami i atrakcyjnością turystyczną. Na terenie tym występują unikatowe niejednokrotnie wartości przyrodniczo-krajobrazowe, tereny podgórskie i górskie z naturalnym krajobrazem, duże kompleksy leśne, bogata flora i fauna, liczne zabytki kultury materialnej, bogaty folklor, zasobne źródła wód mineralnych i leczniczych.

I.2 Szkolnictwo zawodowe w województwie

W 2008 r. w województwie podkarpackim funkcjonuje łącznie 319 szkół/zespołów szkół kształcących zawodowo – zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego: 127 szkół zawodowych niepublicznych dla dorosłych, 10 centrów kształcenia ustawicznego prowadzących szkoły publiczne dla dorosłych, 162 zespoły szkół publicznych, 20 zespołów szkół specjalnych, 14 centrów kształcenia praktycznego.

Szkoły w województwie najczęściej kształcą w następujących zawodach, w zależności od typu szkoły:

Zasadnicza szkoła zawodowa młodzieżowa

- Kucharz małej gastronomii
- Mechanik pojazdów samochodowych

Technikum 4 letnie młodzieżowe.

- Technik informatyk
- Technik ekonomista
- Technik mechanik
- Technik żywienia i gospodarstwa domowego
- Technik budownictwa

Szkoła policealna.

- Technik usług fryzjerskich
- Technik usług kosmetycznych
- Technik ochrony fizycznej osób i mienia
- Technik informatyk

Oferta edukacyjna szkół zawodowych jest co roku rozszerzana o nowe zawody pojawiające się w klasyfikacji zawodów szkolnych i zawody potrzebne na rynku pracy:

- technik odlewnik
- technik drogownictwa
- technik mechanik lotniczy
- technik awionik
- technik mechatronik
- technik informatyk
- technik teleinformatyk
- technik hotelarstwa
- technik organizacji reklamy
- technik spedytor
- technik logistyk
- technik pszczelarstwa
- technik hodowca koni

Wzrosło zainteresowanie zawodami związanymi z usługami i pomocą społeczną, takimi jak:

- technik usług kosmetycznych
- technik ochrony fizycznej osób i mienia
- technik usług fryzjerskich
- technik masażysta
- opiekun w domu pomocy społecznej
- technik obsługi turystycznej
- technik turystyki wiejskiej
- technik farmaceutyczny

Zmalało zainteresowanie zawodami rolniczymi, krawieckimi, budowlanymi specjalistycznymi na poziomie szkoły zasadniczej.

Centra kształcenia praktycznego w województwie podkarpackim.

Kształcenie praktyczne uczniów szkół ponadgimnazjalnych odbywa się m.in. w centrach kształcenia praktycznego, tj. placówkach publicznych umożliwiających uzyskanie lub uzupełnienie umiejętności i kwalifikacji zawodowych. Na terenie woj. podkarpackiego znajduje się ich 14. Centra mają siedziby w 14 powiatach, z tym, że w jednym przypadku centrum znajduje się poza siedzibą powiatu – CKP Gorzyce, powiat tarnobrzeski. W mieście Krośnice nie zdecydowano o powołaniu centrum jako samodzielnej placówki. Na uwagę zasługuje specyfika centrum w Mielcu, gdzie połączono w jedną instytucję placówkę kształcenia praktycznego i placówkę doskonalenia nauczycieli. Centra kształcenia praktycznego współpracują z 58 zespołami szkół i placówek, znajdującymi się najczęściej w tej samej miejscowości, ewentualnie na terenie tego samego powiatu. Tylko w jednym przypadku, tj. CKP w Tarnobrzegu, placówka jest usługodawcą dla szkół niepublicznych. Wśród placówek korzystających ze współpracy z CKP są też specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze. W kilku przypadkach, podmiotem współpracy dla CKP, są centra kształcenia ustawicznego. Praktyczną naukę zawodu pobiera w centrach ponad 9000 uczniów i słuchaczy. CKP współpracują z PUP i zakładami pracy prowadząc kursy dla bezrobotnych i kursy specjalistyczne.

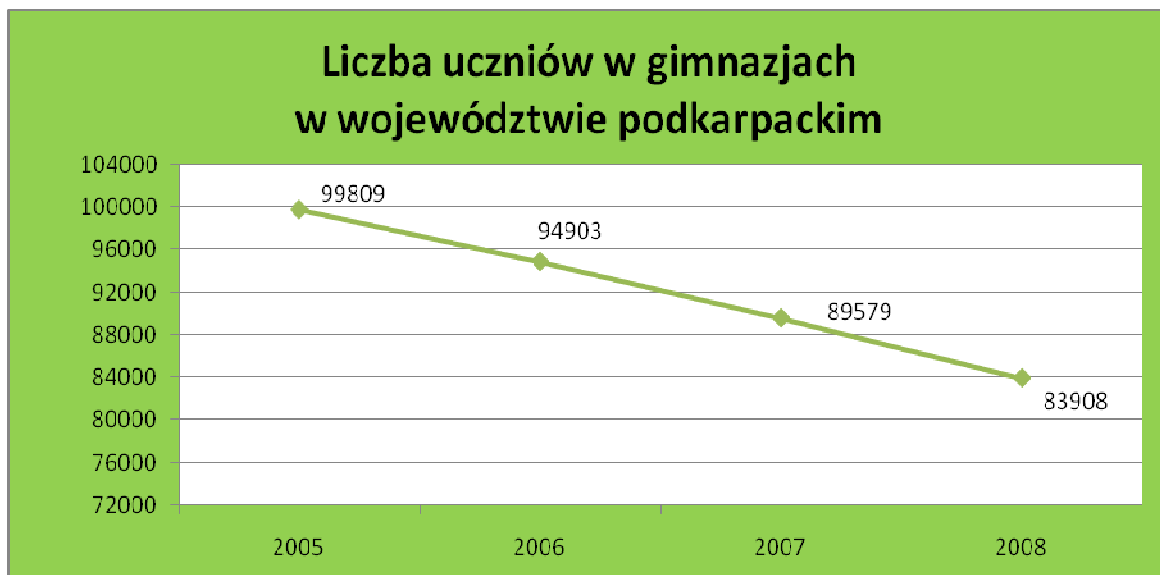
Kierunki przyszłościowe dla województwa podkarpackiego będą związane z jego rozwojem.

Główne zakładane kierunki rozwoju województwa podkarpackiego zapisane w Strategii Województwa Podkarpackiego, zdeterminowane są rozwojem **nowoczesnych technologii**, w tym dwóch kluczowych branż, tj. branży lotniczej oraz branży turystycznej. Branże te będą rozwijać się przez następne dziesięciolecia. Ich rozwój ma mocne uzasadnienie: doświadczenie i tradycja związana z utworzeniem Centralnego Okręgu Przemysłowego - jednego z największych przedsięwzięć ekonomicznych II Rzeczypospolitej i funkcjonowaniem przez wiele lat zakładów przemysłowych bazujących na nowych technologiach, zaplecze naukowe oraz położenie województwa wraz z atrakcyjnymi terenami do rozwoju branży turystycznej. Inwestycjom związanym z branżą lotniczą będzie towarzyszyła rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej i energetycznej oraz szeroko rozumianych usług.

Dla prawidłowego funkcjonowania przemysłu opartego na nowych technologiach w województwie potrzebne są drogi, mieszkania i cała sfera usług. Walory geograficzne naszego województwa wskazują na możliwość rozwijania turystyki i rekreacji, m.in. poprzez rozwój agroturystyki, produkowanie i oferowanie zdrowej żywności. Utrzymanie atrakcyjności turystycznej regionu jest związane z koniecznością szczególnej ochrony środowiska - wykorzystania energii odnawialnej np.: baterii słonecznych, bioenergii, energii geotermalnej. Potrzebni będą m. in. specjaliści o najwyższych kwalifikacjach z zakresu: obróbki mechanicznej, elektronicy, mechatronicy, informatycy, organizatorzy procesów i inni związani z nowymi technologiami.

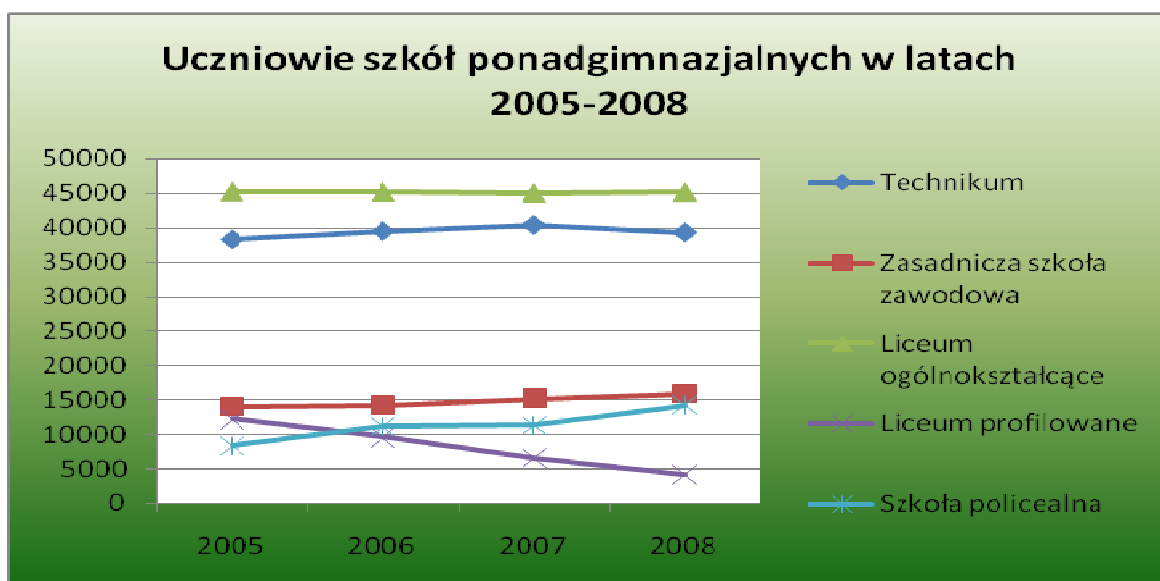
Kierunki rozwoju województwa powinny mieć wpływ na zmiany kierunków kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych i wyższych oraz determinować rozwój **bazy kształcenia zawodowego**. Oczywiście rzeczą jest, iż bardzo ważną rolę w okresie funkcjonowania programów unijnych będzie **odgrywała branża budowlana i drogowa**. Istnieje potrzeba wykształcenia wielu specjalistów w szkołach budowlanych i drogowych naszego województwa.

I.3 Uczniowie w szkołach zawodowych

Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych

Typ szkoły/rok	2005	2006	2007	2008
Technikum	38296	39482	40375	39309
Zasadnicza szkoła zawodowa	14073	14268	15214	15861
Liceum ogólnokształcące	45187	45169	44949	45098
Liceum profilowane	12248	9588	6587	4139
Szkoła policealna	8358	11159	11333	14255

Zasadnicza szkoła zawodowa młodzieżowa – liczba uczniów co roku rośnie.

Klasa	Liczba uczniów
I	6572
II	5831
III	3458

Technikum 4 letnie młodzieżowe – liczba uczniów, co roku rośnie.

Klasa	Liczba uczniów
I	11157
II	10266
III	9362
IV	8524

Technikum uzupełniające 3 letnie młodzieżowe – liczba uczniów rośnie.

Klasa	Liczba uczniów
I	1024
II	621
III	626

Szkoła policealna – liczba uczniów rośnie.

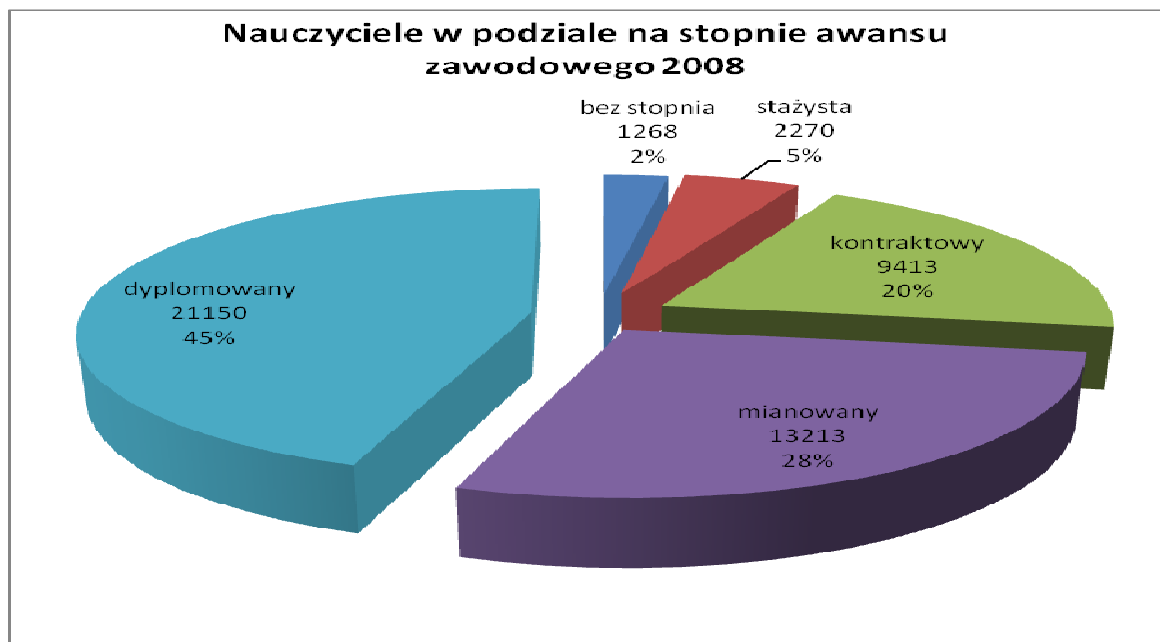
semestr	Liczba uczniów
I i II	10077
III i IV	4167

Źródło: System Informacji Oświatowej (stan na dzień 30 września 2008 r.)

I.4 Kadra pedagogiczna

Nauczyciele

Nauczyciele	bez stopnia	stażysta	kontraktowy	mianowany	dyplomowany	ogółem
zatrudnieni w pełnym wymiarze zajęć	178	938	5107	8890	16817	31930
zatrudnieni w niepełnym wymiarze zajęć	1090	1332	4306	4323	4333	15384
Ogółem	1268	2270	9413	13213	21150	47314

Oszacowane przez Dyrektorów szkół zawodowych województwa podkarpackiego potrzeby w zakresie zatrudnienia nowych nauczycieli kształcenia zawodowego w najbliższych latach szkolnych.

Lp.	Branża	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego pracujących w roku szk. 2007/08	Przewidywana liczba nauczycieli kształcenia zawodowego do zatrudnienia w szkołach i placówkach publicznych, w latach :			
			2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
1.	Mechaniczna	397	38	22	4	4
2.	Elektroniczna	325	14	10	1	2
3.	Usługi gastronomiczne i hotelarskie	310	14	9	1	0
4.	Informatyczna	306	39	15	1	0
5.	Ekonomiczna	268	0	0	0	0
6.	Żywnienie	227	3	0	0	0
7.	Handel	212	2	0	5	2
8.	Budowlana	189	24	19	9	0
9.	Elektryczna	147	13	0	0	0
10.	Usługi i ochrona	122	36	22	14	0
11.	Rolnicza	61	7	0	0	0
12.	Administracyjna	47	0	2	0	0
13.	Ochrona środowiska	40	0	0	0	0
14.	Telekomunikacja	39	0	0	0	0
15.	Ogrodnictwo	30	0	0	0	0

16.	Przetwórstwo drewna	23	3	2	0	0
17.	Drogowa	20	2	1	2	1
18.	Odzieżowa	20	0	0	0	0
19.	Geodezja	10	2	0	0	1
20.	Hutnictwo szkła	7	0	7	1	2
21.	Odlewnictwo	0	10	8	0	0
	Razem:	2800	207	117	38	12

Dane na podstawie ankiet wypełnionych przez szkoły zawodowe publiczne w lutym bieżącego 2008 roku.

Główne problemy nauczycieli w kształtowaniu kompetencji kluczowych i zawodowych.

Nauczyciele zwrócili uwagę na następujące problemy w kształtowaniu kompetencji kluczowych i zawodowych:

- W trakcie kształcenia zawodowego na warsztatach szkolnych i praktykach zawodowych uczniowie zdobywają zbyt małe doświadczenie zawodowe.
- Uczniowie mają problemy z opanowaniem i wykorzystaniem wiadomości i umiejętności zawodowych.
- Bardzo dużym problemem jest słaba znajomość języków obcych, z których jeden musi młódzież zdawać na egzaminie maturalnym.
- Uczniowie klas pierwszych mają bardzo duże braki z matematyki, z której wiadomości są niezbędne do nauki innych przedmiotów,
- Praca na dwie zmiany i dojeżdżająca młódzież są dużą barierą w organizacji zajęć wyrównawczych i kół zainteresowań,
- Co trzeci uczeń to częściowa lub całkowita „eurosierota” wychowywana przez dziadków, ciocie lub sąsiadki,
- Zła sytuacja materialna rodziców i opiekunów uczniów nie sprzyja organizowaniu wyjazdów turystycznych, wyjść do kina, teatru i na koncerty,
- Środowisko, z którego pochodzą uczniowie nie wzmacnia ich poczucia własnej wartości i nie motywuje do nauki.

W trakcie procesu dydaktycznego nauczyciele wyrównują poziom wiedzy i umiejętności uczniów, pracują nad ich postawami, zainteresowaniami oraz kształtują wiele umiejętności, które przydatne są w dorosłym życiu i w pracy zawodowej.

III. KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE

III.1 Efekty kształcenia

Kompetencje kluczowe to wszystkie kompetencje, które będą potrzebne uczniowi w jego codziennym życiu. Zostały one uwzględnione w „Podstawach programowych...”, do nauczania szkolnych przedmiotów ogólnokształcących, jako zadania szkoły.

III.1.1 Kompetencje informatyczne

Skuteczność kształcenia informatycznego można rozpatrywać na różnych płaszczyznach np. jako **poziom realizowalności** celów czy też **samoocenę** umiejętności uczniów.

Opis efektów kształcenia w tych kompetencjach oparty będzie na analizie wyników z technologii informacyjnej, ponieważ nakierowana jest na zapoznanie uczniów z obsługą programów użytkowych, bezpiecznym korzystaniem z urządzeń techniki komputerowej oraz świadomym wykorzystywaniu zasobów sieci Internet. Obejmuje głównie aplikacje komputerowe – edytory tekstu, arkusze kalkulacyjne, bazy danych, przechowywanie informacji i posługiwanie się nimi – oraz rozumienie możliwości i potencjalnych zagrożeń związanych z Internetem i komunikacją za pośrednictwem mediów elektronicznych (poczta elektroniczna, narzędzia sieciowe) do celów pracy, rozrywki, wymiany informacji i udziału w sieciach współpracy, a także do celów uczenia się i badań. Takie zastosowanie TI zgodne jest z Europejskimi Ramami Odniesienia, rozumianymi jako informatyczne kompetencje kluczowe.

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów można stwierdzić, że uczniowie w toku pracy własnej i nauki w szkołach uzyskują kompetencje informatyczne na przeciętnym poziomie, przy czym występują dość duże różnice indywidualne między uczniami. Różnice te wynikają z możliwości indywidualnego dostępu do komputera, sieci i urządzeń peryferyjnych oraz zainteresowań uczniów.

Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie technologii informacyjnej

Kompetencje kluczowe wynikające z realizowanego programu nauczania	Efekty kształcenia	
	Mocne strony	Problemy
1 Opracowywanie dokumentów o rozbudowanej strukturze zawierających informacje pochodzące z różnych źródeł.	Większość uczniów potrafi wyszukiwać informacje w Internecie i przenosić je do edytora tekstu. Wykorzystuje podstawowe funkcje edytora.	Niektórzy uczniowie mają problemy z właściwym formatowaniem skopiowanego tekstu ze strony www do edytora tekstu. Nie potrafią wykorzystywać zaawansowanych możliwości edytora tekstu
2 Rozwiązywanie zadań z różnych dziedzin nauczania z wykorzystaniem programów komputerowych	Uczniowie potrafią przedstawiać proste zależności między danymi za pomocą wykresów w arkuszu kalkulacyjnym, potrafią wykorzystywać podstawowe funkcje w rozwiązywaniu zadań matematycznych.	Uczniowie mają trudności we właściwej interpretacji niektórych zadań matematycznych co w efekcie uniemożliwia im zastosowanie właściwych działań w Excelu. Występują trudności we właściwym doborze typu wykresu do przedstawienia określonych zależności.
3 Organizowanie informacji w bazach danych spotykanych w otoczeniu ucznia. Wyszukiwanie informacji w bazach danych, formułowanie zapytań.	Uczniowie potrafią formułować niezbyt złożone zapytania w istniejących bazach danych, tworzyć proste bazy danych (np. kolekcje płyt, kontakty osobiste)	Trudności w tworzeniu właściwych relacji między tabelami, zaawansowanych zapytań w bazach danych, przejrzystych raportów
4 Korzystanie z informacji związanych z kształceniem, pochodzących z różnych źródeł, komunikowanie się poprzez sieć	Uczniowie korzystają z informacji wyszukanych w Internecie również do innych przedmiotów, umieją korzystać z komunikatorów internetowych i poczty elektronicznej. Wielu uczniów potrafi korzystać z niektórych usług internetowych (zakupy w sieci, rezerwacja biletów do kina itp.)	Grupa uczniów, szczególnie ci, którzy nie posiadają w domu stałego łącza internetowego mają problemy w szybkim wyszukaniu właściwej informacji czy sprawnego wysłaniu listu z wykorzystaniem określonych opcji (np. dołączanie załączników, wysyłanie do wielu osób równocześnie itp.)

5	Wspomaganie prezentacji prac uczniów z zastosowaniem programów komputerowych. Prezentacja w sieci.	Uczniowie potrafią wykonać prezentację na określony temat, będącą elementem wspomagającym np. podczas przedstawiania referatu na lekcji. Potrafią również stworzyć prostą stronę internetową z wykorzystaniem programu Front Page.	Brak wykorzystania mnogości funkcji w programie Power Point , brak pomysłów na podniesienia atrakcyjności prezentacji czy strony internetowej. Brak umiejętności umieszczania np. strony internetowej na serwerze w sieci.
6	Rozwój zastosowań komputerów. Prawne i społeczne aspekty zastosowań informatyki.	Uczniowie znają większość zastosowań komputerów w różnych dziedzinach życia. Świadomi są istnienia i konieczności przestrzegania praw autorskich	Mimo obowiązującego prawa autorskiego korzystanie z programów pozbawionych licencji jest powszechne. Jest to problem złożony, wynika głównie ze zbyt wysokich cen programów w porównaniu możliwościami finansowymi użytkownika.

III.1.2 Kompetencje z przedsiębiorczości

Mówiąc o efektach kształcenia kompetencji kluczowych z zakresu przedsiębiorczości należy odnieść się do wyników egzaminów zewnętrznych, które uczniowie zdają po czterech latach nauki w technikum.

W egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe w etapie pisemnym, część 2 dotyczy zagadnień z zakresu przedsiębiorczości. Poniżej przedstawiono wyniki z tej części z egzaminu przeprowadzonego w czerwcu 2008 r.

Wyniki średnie za część II etapu pisemnego (zagadnienia z przedsiębiorczości).

Województwo podkarpackie	Liczba zdających	Oznaczenie umiejętności / % poprawnych odpowiedzi					
		1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3
Technik ekonomista	1272	92%	83%	74%	91%	83%	88%
Technik budownictwa	441	88%	78%	71%	92%	68%	83%
Technik elektronik	891	92%	78%	78%	93%	65%	84%
Kucharz	236	83%	68%	65%	85%	62%	78%

Uwzględniając obiektywizm egzaminów zewnętrznych można potraktować powyższe wyniki jako stopień opanowania kompetencji kluczowych z zakresu przedsiębiorczości w szkołach zawodowych są różne dla różnych zawodów.

Umiejętności z przedsiębiorczości zdających zewnętrzny egzamin zawodowy (oznaczenia cyfrowe w tabeli):

1.1 Rozróżniać podstawowe pojęcia i terminy z obszaru funkcjonowania gospodarki oraz prawa pracy, prawa podatkowego i przepisów regulujących

1.2 Rozróżniać dokumenty związane z zatrudnieniem oraz podejmowaniem i wykonywaniem działalności gospodarczej

1.3 Identyfikować i analizować informacje dotyczące wymagań i uprawnień pracownika, pracodawcy, bezrobotnego i klienta

2.1 Analizować informacje związane z podnoszeniem kwalifikacji, poszukiwaniem pracy i zatrudnieniem oraz podejmowaniem i wykonywaniem działalności gospodarczej

2.2 Sporządzać dokumenty związane z poszukiwaniem pracy i zatrudnieniem oraz podejmowaniem i wykonywaniem działalności gospodarczej

2.3 Rozróżniać skutki wynikające z nawiązania i rozwiązania stosunku pracy.

Wymienione powyżej standardy odpowiadają temu, co Europejskie Ramy Odniesienia definiują jako kompetencje z zakresu inicjatywności i przedsiębiorczości jako „umiejętność do proaktywnego zarządzania projektami, (co obejmuje np. planowanie, organizowanie, zarządzanie, kierowanie i zlecanie zadań, analizowanie, komunikowanie, sporządzanie raportów, ocenę i sprawozdawczość), skutecznej reprezentacji i negocjacji oraz zdolności zarówno pracy indywidualnej, jak i współpracy w zespołach. Niezbędna jest umiejętność oceny i identyfikacji własnych mocnych i słabych stron, a także oceny ryzyka i podejmowania go w uzasadnionych przypadkach.”¹

Pomocne w interpretacji poziomu opanowania kompetencji kluczowych z zakresu przedsiębiorczości jest tabela skali staninowej.

KLASA	NAZWA KLASY	WYNIKI	KOMENTARZ
1	najniższa	0% - 21%	0% zdających ma wynik w tej klasie, 100% zdających ma wynik w wyższych klasach
2	bardzo niska	22% - 31%	0% zdających ma wynik w tej klasie, 100% zdających ma wynik w wyższych klasach
3	niska	32% - 40%	0% zdających ma wynik w tej klasie, 100% zdających ma wynik w wyższych klasach

¹ Zalecenie parlamentu europejskiego i rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE), s.9.

4	poniżej średniej	41% - 49%	0% zdających ma wynik w tej klasie, 100% zdających ma wynik w wyższych klasach
5	średnia	50% - 56%	0% zdających ma wynik w tej klasie, 100% zdających ma wynik w wyższych klasach
6	powyżej średniej	57% - 63%	4,35% zdających ma wynik w tej klasie, 95,65% zdających ma wynik w wyższych klasach, 0% w niższych
7	wysoka	64% - 70%	8,69% zdających ma wynik w tej klasie, 86,96% zdających ma wynik w wyższych klasach, 4,35% w niższych
8	bardzo wysoka	71% - 77%	4,35% zdających ma wynik w tej klasie, 82,61% zdających ma wynik w wyższych klasach, 13,04% w niższych
9	najwyższa	78% - 100%	82,61% zdających ma wynik w tej klasie, 0% zdających ma wynik w wyższych klasach, 17,39% w niższych

Wyniki części II etapu pisemnego egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w skali staninowej.

Związek pomiędzy kompetencjami a przedsiębiorczością jest dynamiczny: postawy oraz wiedza i umiejętności ludzi stymulują innowacje, a te z kolei kształtują popyt na umiejętności – zarówno na poziomie społeczeństwa, jak i przedsiębiorstwa.

III.1.3 Kompetencje matematyczne

Poziom osiągnięć z matematyki można sprawdzać, analizując egzamin maturalny i ocenianie bieżące.

Kompetencje matematyczne obejmują umiejętność rozwijania i wykorzystywania myślenia matematycznego w celu rozwiązywania problemów wynikających z codziennych sytuacji. Istotne są zarówno proces i czynność, jak i wiedza, przy czym podstawę stanowi należyte opanowanie umiejętności liczenia. Kompetencje matematyczne obejmują – w różnym stopniu – zdolność i chęć wykorzystywania matematycznych sposobów myślenia (myślenie logiczne i przestrzenne) oraz prezentacji (wzory, modele, wykresy, tabele). Konieczna wiedza w dziedzinie matematyki obejmuje solidną umiejętność liczenia, znajomość miar i struktur, głównych operacji i sposobów prezentacji matematycznej, rozumienie terminów i pojęć matematycznych, a także świadomość pytań, na które matematyka może dać odpowiedź. Osoba powinna posiadać umiejętności stosowania głównych zasad i procesów matematycznych w codziennych sytuacjach prywatnych i zawodowych, a także śledzenia i oceniania ciągów argumentów. Powinna ona być w stanie rozumować w matematyczny sposób, rozumieć dowód matematyczny i komunikować się językiem matematycznym oraz korzystać z odpowiednich pomocy.

Pozytywna postawa w matematyce opiera się na szacunku dla prawdy i chęci szukania przyczyn i oceniania ich zasadności.²

Kompetencje kluczowe wynikające z realizowanego programu nauczania	Efekty kształcenia	
	Mocne strony	Słabe strony
1. Wykorzystania i tworzenia informacji. Interpretuje tekst matematyczny i formułuje wykorzystane wyniki	Potrafi odczytać informację z treści zadania. Zastosować podany wzór lub przepis postępowania. Wykonać rutynową procedurę.	Z przejrzystym zapisem przebiegu i wyniku obliczeń oraz uzyskaną odpowiedź.
2. Wykorzystania i interpretowania reprezentacji. Używa prostych, dobrze znanych obiektów matematycznych	Potrafi rozwiązać niezbyt złożone równania, układy równań oraz nierówności. Sporządzić wykresy niektórych funkcji.	Z przekształceniami algebraicznymi. Znajdować stosunki miarowe w figurach płaskich i przestrzennych z wykorzystaniem trygonometrii. Zastosować znaną definicję lub twierdzenie w typowym kontekście.
3. Modelowania matematycznego. Dobiera model matematyczny do prostej sytuacji.	Potrafi w prostych sytuacjach praktycznych podać wyrażenie algebraiczne, równanie, przestrzeń zdarzeń elementarnych.	Z nierównościami, interpretacją geometryczną. Ocenic przydatność otrzymanych wyników z perspektywy sytuacji, dla których zbudowano model.
4. Użycia i tworzenia strategii. Stosuje strategię, która jasno wynika z treści zadania	Potrafi dobrać odpowiedni algorytm do prostej sytuacji problemowej.	Ustalić zależność pomiędzy podanymi informacjami. Krytycznie ocenić otrzymane wyniki.
5. Rozumowania i argumentacji. Prowadzi proste rozumowania, składające się z niewielkiej ilości kroków.	Potrafi wyprowadzić wniosek z prostego układu przesłanek.	Uzasadnić wniosek. Zastosować twierdzenie, które nie występuje w treści zadania.

² Zalecenie parlamentu europejskiego i rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE), s. 5.

III.1.4 Kompetencje z języków obcych

Do analizy efektów kształcenia języków obcych można wykorzystać wyniki egzaminów maturalnych, egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe (niektóre zawody, np. hotelarz) i ocenianie podsumowujące na koniec semestru lub roku.

Porozumiewanie się w obcych językach opiera się w znacznej mierze na zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych (w edukacji i szkoleniu, pracy, domu i czasie wolnym) w zależności od chęci lub potrzeb danej osoby. Porozumiewanie się w obcych językach wymaga również takich umiejętności, jak mediacja i rozumienie różnic kulturowych. Stopień opanowania języka przez daną osobę może być różny w przypadku czterech kompetencji językowych (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) i poszczególnych języków oraz zależny od społecznego i kulturowego kontekstu osobistego, otoczenia oraz potrzeb lub zainteresowań danej osoby. Kompetencja porozumiewania się w obcych językach wymaga znajomości słownictwa i gramatyki funkcjonalnej oraz świadomości głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka. Istotna jest również znajomość konwencji społecznych oraz aspektu kulturowego i zmienności języków. Na niezbędne umiejętności w zakresie komunikacji w językach obcych składa się zdolność rozumienia komunikatów słownych, inicjowania, podtrzymywania i kończenia rozmowy oraz czytania, rozumienia i pisanie tekstów, odpowiednio do potrzeb danej osoby. Osoby powinny także być w stanie właściwie korzystać z pomocy oraz uczyć się języków również w nieformalny sposób w ramach uczenia się przez całe życie. Pozytywna postawa obejmuje świadomość różnorodności kulturowej, a także zainteresowanie i ciekawość języków i komunikacji międzykulturowej. Ważne jest uznanie faktu, że liczni Europejczycy żyją w rodzinach i społecznościach dwujęzycznych lub wielojęzycznych oraz że język urzędowy kraju, w którym mieszkają, może nie być ich językiem ojczystym. Dla tych grup wspomniana wyżej umiejętność może dotyczyć raczej języka urzędowego niż języka obcego. Ich potrzeby, motywacja oraz społeczne lub ekonomiczne powody rozwijania tej umiejętności jako wsparcia dla integracji będą inne niż na przykład w przypadku osób, które uczą się języka obcego z myślą o podróżach lub pracy. Środki stosowane w takich przypadkach,

oraz odpowiednie stosowanie definicji, podlegają kompetencji poszczególnych państw członkowskich i są uzależnione od ich specyficznych potrzeb i okoliczności.³

Podstawa programowa kształcenia z języka obcego zakłada, że uczeń po zakończonym kształceniu będzie:

- znał proste struktury gramatyczno – leksykalne,
- znał zasady konstruowania różnych form wypowiedzi,
- znał realia kulturowe danego kraju,
- rozumiał tekst ze słuchu,
- rozumiał tekst czytany,
- tworzył krótką wypowiedź ustną i pisemną,
- wypowiadał się w danym języku.

Kompetencje kluczowe wynikające z realizowanego programu nauczania języka angielskiego	Przykładowe efekty kształcenia	
	Mocne strony	Problemy
1. Rozumienie ze słuchu obejmuje: - stwierdzenie, czy tekst zawiera określone informacje - wyselekcjonowanie informacji - określenie głównej myśli tekstu - rozróżnianie formalnego i nieformalnego stylu tekstu - określenie intencji autora lub nadawcy tekstu	Uczniowie potrafią - rozwiązywać zadania objęte podstawą programu nauczania w szczególności teksty dotyczące programów kulturalnych obyczajowych i informacyjnych - rozwiązywać zadania wielokrotnego wyboru - pracować zgodnie z zaleceniami nauczyciela - zapisują transkrypcję fonetyczną wyrazów - wymawiają głośno wyrazy oraz wyrażenia kluczowe - słuchają tekstów na lekcji oraz wielokrotnie w domu	- uczniowie często koncentrują się na pojedynczych wysłuchanych słowach lub zwrotach a nie na całości tekstu i kontekście w jakim zostały one użyte - brak opanowania pamięciowego wyrażen kluczowych przed wstępnym odbiorem tekstu powoduje „przypadkowość” w rozwiązywaniu zadań cząstkowych - brak zapisu transkrypcji fonetycznej wyrazów lub wyrażen kluczowych powoduje niezrozumienie tekstu słuchanego - brak chęci współpracy ze słownikiem oraz nauczycielem
2. Mówienie obejmuje: - rozmowę sterowaną - uzyskiwanie i udzielanie	Uczniowie potrafią - rozpocząć, prowadzić i zakończyć rozmowę	- zbyt rzadko ćwiczą w domu „głośne” mówienie - brak koncentracji na

³ Zalecenie parlamentu europejskiego i rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE), s. 6.

<p>informacji</p> <ul style="list-style-type: none"> - relacjonowanie wydarzeń - negocjowanie - rozmowę na podstawie materiału stymulującego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyrażać prośbę o wyjaśnienie i powtórzenie - uzyskiwać informacje i ich udzielać - opisywać ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska, czynności, zdarzenia, procesy - negocjować - formułować, uzasadniać i bronić własne opinie - posługiwać się wiedzą o krajach danego obszaru językowego oraz o kraju ojczystym - stosować struktury językowe z zachowaniem zasad wymowy i intonacji 	<p>wskazanych w poleceniu treściach</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak systematycznego utrwalania wyrażen rozpoczynających i kończących rozmowę - mylą kolejność przekazywanych informacji - nie zawsze zachowują kontakt wzrokowy z rozmówcą - przy opisie ilustracji często pomijają zasadę omawiania „od ogółu do szczegółu”
<p>3. Rozumienie tekstu czytanego obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określenie głównej myśli poszczególnych części tekstu - stwierdzenie, czy tekst zawiera określone informacje - wyselekcjonowanie informacji 	<p>Uczniowie potrafią</p> <ul style="list-style-type: none"> - czytać teksty, publikacje, fragmenty tekstów książek objętych podstawą programu nauczania języka angielskiego - dopasowywać do akapitów właściwe zdania podsumowujące jego treść (zadania na dobieranie) - opisywać ilustrację i odpowiadać na pytania z nią związane 	<ul style="list-style-type: none"> - trudności sprawiają uczniom kojarzenie informacji kluczowych w tekście np. użycie wyrażenia „widzieć rzeczy w kolorze czarno-białym” powinno być połączone z wyrażeniem „życie jest rzadko zbyt przejrzyste” - brak myślenia metaforycznego - nieznanostwo jednego słowa w wyrażeniu zakłóca zrozumienie całego wyrażenia - uczniowie zbyt rzadko pracują ze słownikiem - trudności z czytaniem fragmentów książek, czasopism, stron internetowych w języku angielskim - brak systematycznego utrwalania bieżących słów, wyrażen
<p>4. Pisanie obejmuje</p> <ul style="list-style-type: none"> - znajomość prostych struktur leksykalno gramatycznych umożliwiających formułowanie wypowiedzi związanych z podanym tematem, poleceniem - tworzenie wypowiedzi pisemnej - uzyskiwanie, udzielanie informacji, wyjaśnień - przetwarzanie tekstu w zakresie pisania, 	<p>Uczniowie zmotywowani systematycznie pracujący, potrafią napisać krótkie i dłuższe teksty użytkowe, wiadomość, list prywatny, list formalny, ogłoszenie na poziomie podstawowym</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczniowie potrafią formułować wypowiedzi pisemne obejmujące poszczególne części zadania w sposób prosty, ale komunikatywny z nielicznymi błędami 	<ul style="list-style-type: none"> - brak podjęcia próby napisania tekstu - uczniowie mylą wyrażenia, czasy gramatyczne - nie wyrażają swoich myśli w tekście w sposób prosty, zrozumiały i komunikatywny - brak zrozumienia polecenia dotyczącego napisania tekstu - duża ilość błędów językowych i ortograficznych - niepoprawne użycie czasów gramatycznych i form czasownikowych

relacjonowanie wydarzeń, tekstów przeczytanych w języku polskim	ortograficznymi	- niewłaściwy szyk wyrazów w zdaniach - dosłowne tłumaczenie z języka polskiego na język angielski
---	-----------------	---

III.2 Kompetencje zawodowe

Praktyczna wiedza wyniesiona ze szkoły zwiększa szanse na podjęcie wysoko wynagradzanej pracy w zawodach wymagających wysokich kompetencji.

Praktyczna wiedza jest najbardziej aktualna jeśli uczeń ma dostęp do nowych technik i technologii w rzeczywistych warunkach pracy.

Szkoły odbierają różnorodne sygnały o poziomie przygotowania zawodowego swoich absolwentów. Wiele z nich pokrywa się z uwagami sformułowanymi w badaniach Centrum Doradztwa Strategicznego w Krakowie.

Oceniając przygotowanie teoretyczne absolwentów, pracodawcy stwierdzają, że szczególnie absolwenci szkół zasadniczych mają kłopoty z ortografią i gramatyką, dysponują małą wiedzą teoretyczną. W ocenie umiejętności praktycznych stwierdzają z kolei, że uczniowie mają braki w posługiwaniu się współczesną techniką komputerową, techniką obsługującą poligrafię, księgowość, w tym słabe opanowanie współczesnych urządzeń używanych w ich zawodzie (kopiarki, faksy, dedykowane kalkulatory).

Winą za zaistniałą sytuację przedsiębiorcy obarczają przede wszystkim szkoły, które nie inwestują w sprzęt, programy i pracownie komputerowe, książki. W konsekwencji uczniowie nie mają kontaktu z obsługą programów komputerowych (np. w księgowości), maszyn i sprzętu, a ich wiedza jest nieaktualna.

Jednakże najwięcej zastrzeżeń budzi u pracodawców zachowanie, motywacja i kompetencje osobowościowe młodych pracowników, w tym: brak umiejętności poszukiwania pracy, poruszania się po rynku pracy, niestosowny wygląd i zachowanie kandydatów w rozmowie kwalifikacyjnej, brak należytej troski o higienę osobistą i schludny wygląd, brak poczucia odpowiedzialności, zdyscyplinowania w pracy, niepunktualność, niski poziom motywacji do pracy, nierealistyczne oczekiwania płacowe, oczekiwanie bardzo szybkiego awansu.

Większość dyskutantów zdaje sobie sprawę, że elementarne braki w zakresie wychowania, dbałości o wygląd, higienę, motywację do pracy lub jej brak, to cechy, jakie młodzi ludzie wynoszą lub powinni wynieść z domu. Podkreślano jednak również brak

w obecnych programach szkolnych treningu w zakresie umiejętności poszukiwania pracy, pisania CV i innych dokumentów, umiejętności autoprezentacji.

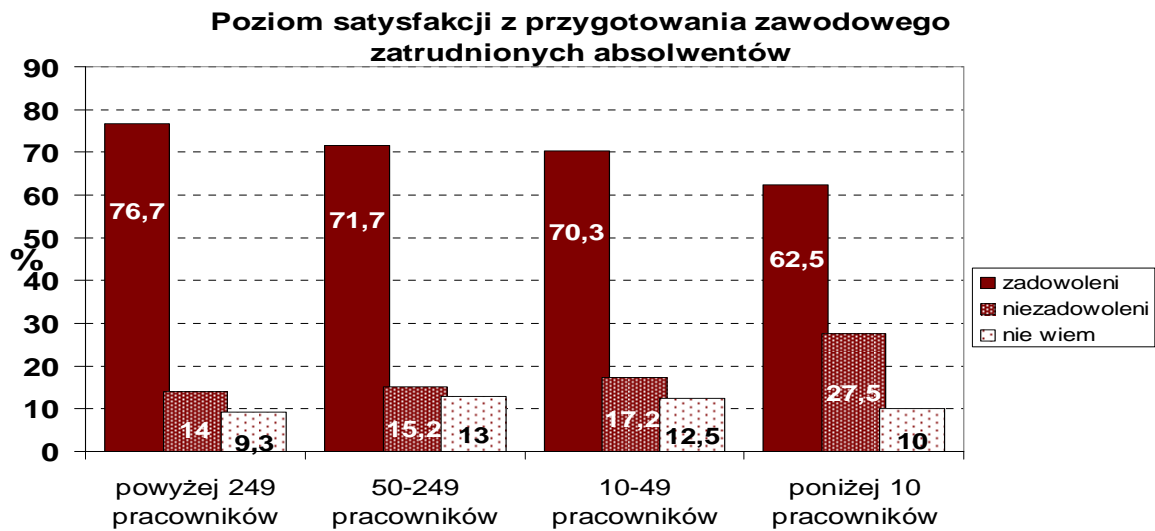
Wśród aspektów pozytywnych pracodawcy wymieniali:

- wyższą motywację do pracy u osób z wykształceniem średnim, niż u osób z wykształceniem wyższym,
- otwartość na naukę – młodzi szybko przyswajają wiedzę,
- wyższe zdolności interpersonalne u osób z wykształceniem średnim, niż u tych z wyższym,
- lepsze doświadczenie zawodowe wynikające z wcześniejszego o 4 – 5 lat rozpoczęcia pracy zawodowej,
- nie są zepsuci złymi nawykami z innych miejsc pracy.

W toku badań prowadzonych przez CDS pracodawcy sformułowali następującą sylwetkę idealnego absolwenta:

Kompetencje	
Zawodowe	<ul style="list-style-type: none"> – Zawodowe umiejętności praktyczne – Wiedza teoretyczna dotycząca danego zawodu – Umiejętność myślenia analitycznego – Świadomość BHP
Poznawcze	<ul style="list-style-type: none"> – Motywacja do doskonalenia posiadanych i zdobywania nowych umiejętności – Motywacja do zdobywania nowej wiedzy
Spoleczne	<ul style="list-style-type: none"> – Umiejętność poruszania się po rynku pracy – Schludny, zadbany wygląd
Osobowościowe	<ul style="list-style-type: none"> – Lojalność, kreatywność, mobilność, sumienność, cierpliwość, umiejętność przyznania się do błędu, uczciwość, pracowitość, komunikatywność, umiejętność współpracy w zespole

Mimo wielu uwag krytycznych poziom satysfakcji z przygotowania zawodowego absolwentów jest zdecydowanie wysoki. Poziom ten ilustruje opracowany na podstawie danych CDS następujący diagram:

Jak wynika z analizy przedstawionych wyżej danych, bardziej wymagający są pracodawcy w małych firmach. Zapewne oczekują, aby przy minimalnym własnym nakładzie sił i środków zatrudnić pracownika uformowanego, w pełni przygotowanego do pracy na konkretnym stanowisku. Podobne wnioski wynikają z wzajemnych kontaktów pracowników naszej szkoły i przedstawicieli lokalnego biznesu. Wyrażając swoje opinie po zakończonych praktykach uczniowskich, firmy są na ogół bardzo zadowolone z poziomu kształcenia w szkole. Wymagania swoje znacznie podnoszą w momencie rekrutowania swoich przyszłych pracowników.

III.3 Kompetencje kluczowe a rynek pracy

Zagadnienie to przewijało się już we wcześniejszych punktach. Niewątpliwie absolwent, który ma kompetencje kluczowe, jest pracownikiem poszukiwanym i nawet w trudnej sytuacji (kryzysowej) na rynku pracy, znajdzie zatrudnienie. Ciekawe światło na temat, jakie kompetencje biorą pracodawcy pod uwagę, rzucają badania Centrum Doradztwa Strategicznego w Krakowie. Opisuje je poniższa tabela.

Czynniki brane pod uwagę przy zatrudnieniu	Wielkość przedsiębiorstwa			
	1-9	10-49	50-249	>250
Przejawia dużą motywację, chęć do pracy	4,6	4,5	4,4	4,5

Ma przede wszystkim umiejętności praktyczne	4,4	4,3	4,4	4,1
Jest bardzo ambitny, zależy mu na sukcesie	4,3	4,1	4,0	4,1
„Złota rączka” nadaje się do wszystkiego	3,7	3,7	3,7	3,4
Ma szerokie przygotowanie teoretyczne	3,5	3,6	3,7	3,7

Pracodawcy mieli do dyspozycji wagę od 0 do 5, przy której „0” oznaczało, że dany czynnik jest całkowicie nieważny przy podejmowaniu decyzji o zatrudnieniu, 5 – oznaczało czynnik maksymalnie ważny.

Inne czynniki	%
Uczciwość	18,3%
Dyspozycyjność	18,3%
Sumienność, odpowiedzialność	11,0%
Komunikatywność	9,2%
Chęć do pracy	8,3%
Umiejętność pracy w grupie	7,3%
Kultura osobista	7,3%

Okazuje się, że pracodawcy większą wagę przykładają do czynników osobowościowych, niż do zawodowych umiejętności praktycznych, a jeszcze mniejszą do przygotowania teoretycznego. Jest to wskazówka do kierunku działań dotyczących rozwoju kompetencji kluczowych, w którym kompetencje z zakresy przedsiębiorczości mają bardzo duże znaczenie.

Funkcjonowanie absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy

Na rynku pracy występują dwie podstawowe grupy: pracodawcy oraz (potencjalni) pracownicy. W dotychczasowych rozważaniach przedstawiano w większym stopniu wymagania ze strony pracodawców i starania szkoły w celu im sprostanania. W poniższych przykładach przedstawimy funkcjonowanie rynku pracy patrząc ze strony absolwentów.

W rozważaniach tych pomocne będą wyniki badań wspomnianego wcześniej Centrum Doradztwa Strategicznego.

IV. RYNEK PRACY

Poziom rozwoju gospodarczego można opisywać syntetycznymi wskaźnikami aktywności gospodarczej takimi jak: wartość produktu krajowego brutto (PKB)⁴ oraz wartość dodana brutto (WDB).⁵

W województwie podkarpackim w 2006 roku mieszkało około 5,5 % ludności Polski, a produkt krajowy brutto wytworzony na tym obszarze stanowił jedynie 3,8 % całego produktu wytworzonego w tym okresie w Polsce.

Również w przeliczeniu na jednego mieszkańca, produkt krajowy brutto w województwie podkarpackim był znacznie niższy niż w innych regionach (15 miejsce w kraju). W 2006 roku stanowił on 68,4 % produktu przypadającego na statystycznego Polaka.

W 2006 roku wartość dodana brutto na 1 mieszkańca (w cenach bieżących) w województwie podkarpackim wyniosła 16 712 zł⁶. Natomiast na 1 pracującego wyniosła dla województwa podkarpackiego 49 929 zł (w kraju 70 696 zł) tj. 70,6 % średniej krajowej, co dało 15 lokatę wśród województw⁷.

Strukturę wartości dodanej brutto można przedstawić również według rodzajów działalności. W 2006 roku w strukturze wartości dodanej województwa podkarpackiego dominował sektor działalności usługowej 63,9 % w tym usługi rynkowe 45,3 % (w kraju 65,6 % w tym usługi rynkowe 51 %). Na nieco wyższym niż średni poziom krajowy w wartości dodanej brutto był udział przemysłu (województwo 26,8 %, Polska 24,2 %) i budownictwa (województwo 6,2 %, a kraj 5,9 %). Na niższym natomiast był udział rolnictwa, łowiectwa oraz leśnictwa i rybactwa (województwo 3,1 %, Polska 4,3 %) ⁸.

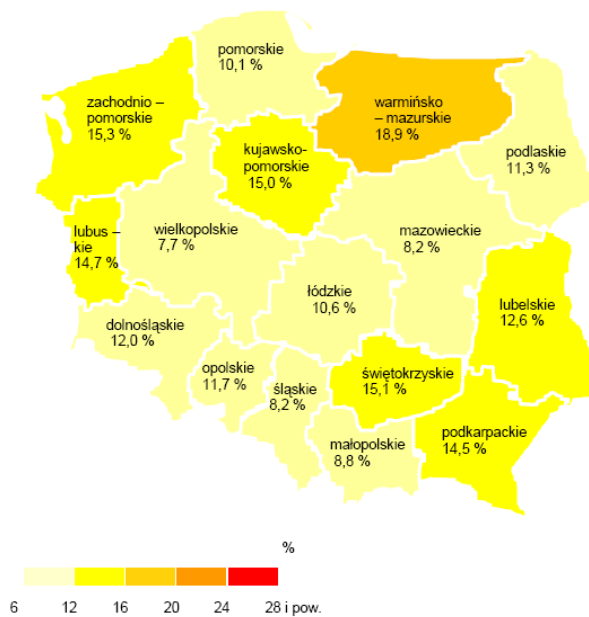
Przy ocenie poziomu rozwoju gospodarczego danego obszaru uwzględnia się również wysokość stopy bezrobocia. Pod względem tego wskaźnika województwo podkarpackie lokuje się wśród województw o stosunkowo wysokim poziomie bezrobocia (na koniec 2008 roku 12 pozycja w kraju). Nie jest to jednak wskaźnik, który w sposób pełny charakteryzuje rynek pracy gdyż w naszym regionie występuje wyższe niż w innych województwach bezrobocie ukryte.

Oceniając poziom rozwoju gospodarczego województwa należy uwzględnić również wskaźniki opisujące materialne i cywilizacyjne warunki życia mieszkańców tj. głównie poziom i jakość życia. Podejście do tych zjawisk zależy w dużej mierze od wskaźników przyjętych do analizy. W niniejszym opracowaniu posługujemy się wskaźnikami publikowanymi przez GUS (np. dochody ludności, sytuacja mieszkaniowa, sieć handlowa, edukacja i kształcenie, dostęp do kultury, ochrona zdrowia, transport i komunikacja). Pod względem tych wskaźników województwo podkarpackie posiada stosunkowo niską pozycję w kraju. Dotyczy to w szczególności niskich dochodów ludności, które nie tylko obniżają poziom życia, ale przede wszystkim osłabiają stymulującą rolę wewnątrz regionalnego popytu, który jest istotnym czynnikiem rozwojowym.

*Analiza sytuacji na rynku pracy w woj. podkarpackim w 2008 r. – WUP w Rzeszowie.

Województwo podkarpackie na tle Kraju.

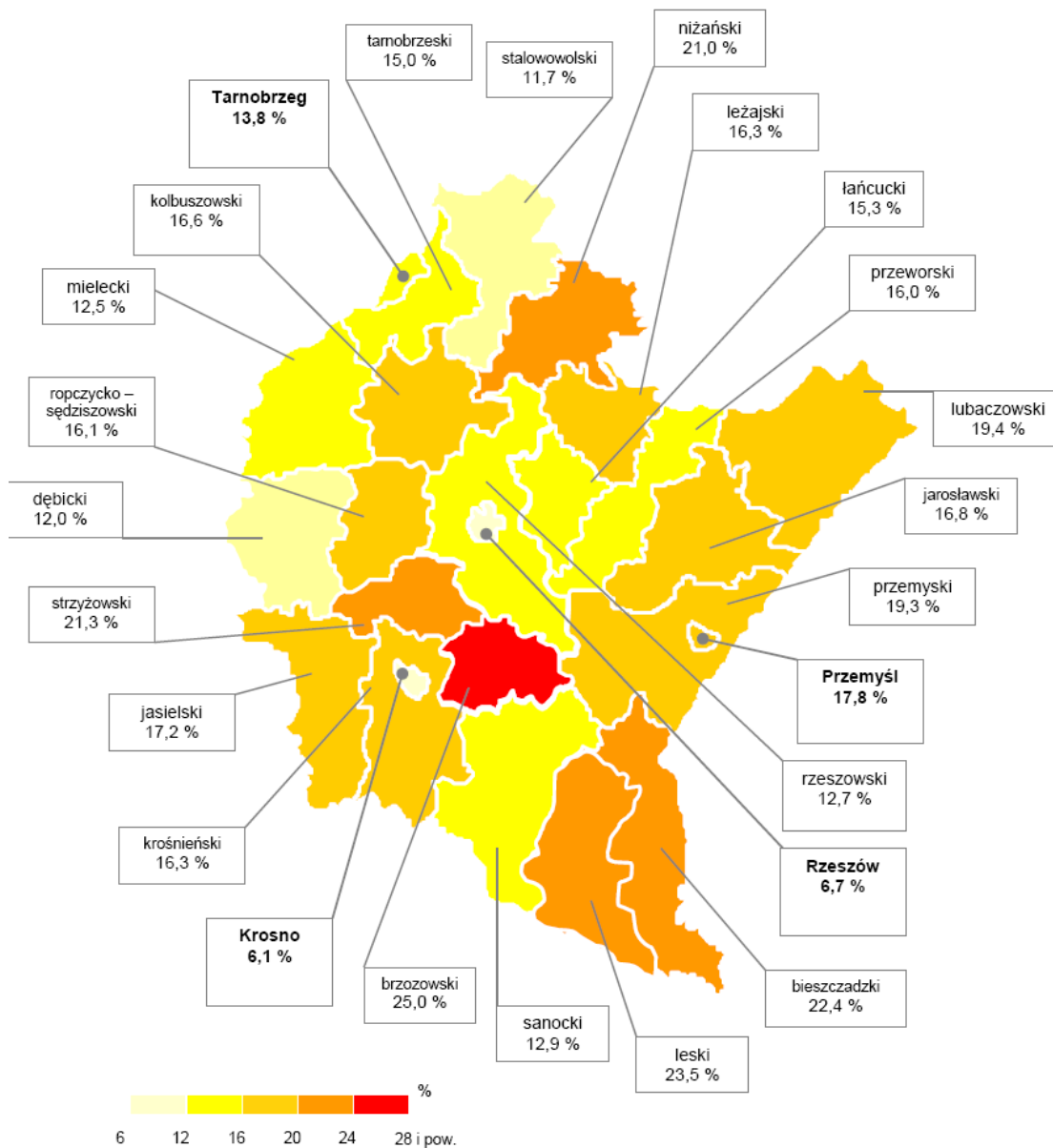
Stopa bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych województwach wg stanu na koniec lutego 2009 r.
POLSKA – 10,9 %

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie

Stoпа bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych powiatach woj. podkarpackiego wg stanu na koniec lutego 2009 r.

woj. podkarpackie 14,5 %

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie

Rozwój przedsiębiorczości w województwie*.

Rozwój przedsiębiorczości wpływa na wzrost miejsc pracy. W tworzeniu nowych miejsc pracy ważną rolę odgrywają małe i średnie firmy. Według stanu na koniec roku 2007 roku w województwie podkarpackim, w rejestrze REGON zarejestrowanych było ok. 142,1 tys. podmiotów gospodarki narodowej (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) tj. o 14,7 % więcej niż w roku 1999. Podmioty z Podkarpacia stanowiły ok. 4 % ogółu podmiotów zarejestrowanych w Polsce. Przeważająca większość podmiotów (135,9 tys. tj. 95,7 %) znajdowała się w sektorze prywatnym (w kraju 96,2 %) ⁹. Wśród podmiotów z tego sektora 80,6 % (tj. 109,5 tys.) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – głównie handlową 35,7 %, usługową w zakresie obsługi nieruchomości i firm 12,9 %, a budowlaną 12,2 %. Prawie ¾ tej grupy podmiotów stanowiły podmioty jednoosobowe. W rejestrze REGON zarejestrowane były również 10 274 spółki cywilne, 6 413 spółek handlowych, 4 884 stowarzyszenia i organizacje społeczne, 1 973 wspólnoty mieszkaniowe, 779 spółdzielni oraz 205 fundacji. Wśród spółek handlowych 79,4 % stanowiły spółki kapitałowe, a 20,6 % spółki osobowe.

Podmioty sektora publicznego (6,1 tys.) stanowiły 4,3 %. W końcu 2007 roku w województwie istniało 6 przedsiębiorstw państwowych tj. o 3 mniej niż w 2006 roku i o 85 mniej niż w roku 1999.

*Analiza sytuacji na rynku pracy w woj. podkarpackim w 2008 r. – WUP w Rzeszowie.

V. WSPÓŁPRACA SZKÓŁ Z ZAKŁADAMI PRACY

Udział pracodawców w kształceniu zawodowym jest nieodzowny. To oni przyjmując absolwentów szkół zawodowych do pracy oceniają ich wiadomości i umiejętności oraz zachowania na stanowisku pracy. Stwierdzają czy stopień kompetencji zatrudnionego pracownika (często na okres próbny) jest wystarczający do wykonywania określonych zadań zawodowych. Właśnie u pracodawców tworzy się opinia o jakości kształcenia w danej szkole zawodowej. Jeśli ich oczekiwania są rozbieżne z umiejętnościami absolwentów, to zgłaszają uwagi i opinia jest negatywna. Rolą szkoły zawodowej jest ścisła współpraca z pracodawcami i dostosowywanie programów do ich potrzeb w ramach możliwości. Pracodawcy mogą w większy sposób oddziaływać na aktualizowanie treści kształcenia i umiejętności w szkołach zawodowych, poprzez swoich pracowników i wpływać na aktualizację szkolnej bazy kształcenia.

Podmioty odpowiedzialne za jakość kształcenia praktycznego to:

- szkoła,
- CKP,
- pracodawcy zatrudniający pracowników młodocianych,
- pracodawcy, u których odbywa się praktyczna nauka zawodu.
- Organizacje zrzeszające pracodawców.

Działania nadzoru pedagogicznego, związane z organizacją współpracy pomiędzy pracodawcami, a szkołami w celu poprawy jakości praktycznej nauki zawodu to: podpisanie przez MENiS i Kuratorów Oświaty porozumień z organizacjami zrzeszającymi pracodawców, oraz organizację współpracy pomiędzy szkołami a pracodawcami.

Podkarpacki Kurator Oświaty podpisał porozumienia z :

- Stowarzyszeniem Elektryków Polskich oddział w Rzeszowie
- Izbą Rzemieślniczą w Rzeszowie
- Stowarzyszeniem Inżynierów i Techników Mechaników Polskich oddział w Rzeszowie
- Izbą Przemysłowo-Handlową w Rzeszowie
- Związkiem Pracodawców „Małopolska” w Rzeszowie.

Dalsze działania trzeba nakierować na tworzenie sieci zakładów pracy, w których uczniowie i słuchacze szkół ponadgimnazjalnych prowadzących kształcenie zawodowe odbywać będą kształcenie praktyczne (szeroko rozumiane). Pełną informację nt. jakości kształcenia zawodowego powinny otrzymywać organy prowadzące szkoły, którymi są najczęściej JST na szczeblu powiatowym. Przekazywanie bieżących informacji dotyczących problematyki kształcenia zawodowego, a w szczególności problemów związanych z kształceniem praktycznym, jak również wyników egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, przyczynią się do podniesienia efektów kształcenia zawodowego.

Należy kontynuować działania związane z angażowaniem przez JST pracodawców do tworzenia powiatowych strategii rozwoju kształcenia zawodowego oraz organizowania współdziałania na poziomie szkoły i organizacji.

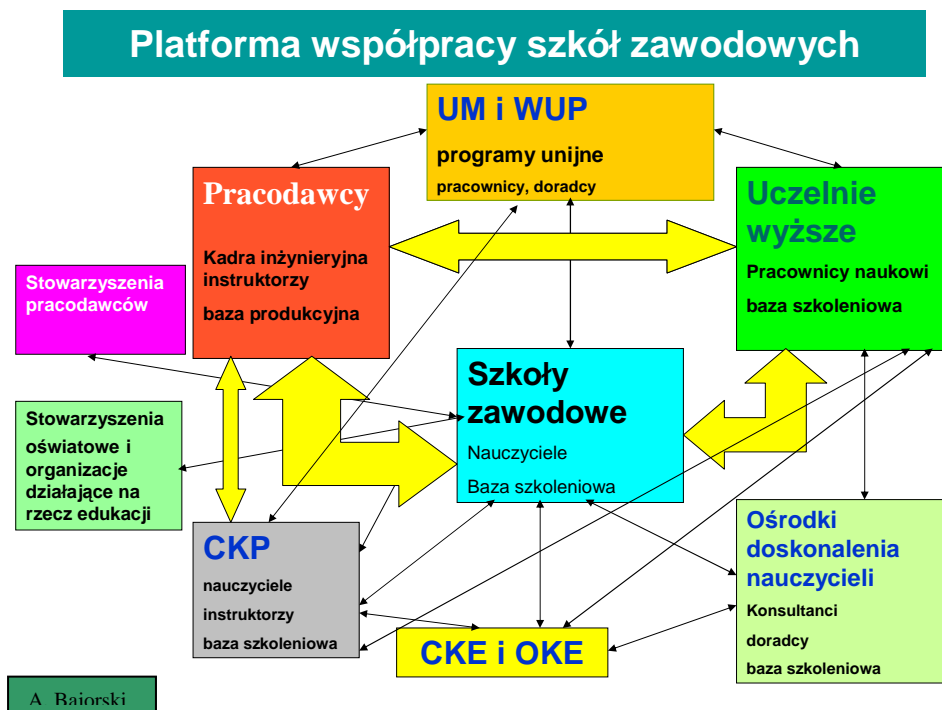
Prowadząc kształcenie zawodowe musimy uwzględnić otoczenie gospodarcze i edukacyjne

OTOCZENIE EDUKACYJNE

Ważnym zadaniem JST i szkół jest organizowanie platformy współpracy szkół zawodowych z pracodawcami i uczelniami wyższymi reprezentujących daną branżę.

VI. DZIAŁALNOŚĆ SZKÓŁ NA RZECZ PRZYGOTOWANIA UCZNIÓW DO FUNKCJONOWANIA W ZMIENIAJĄCYCH SIĘ REALIACH RYNKU PRACY - ANALIZA SWOT

Trudna i ciągle pogarszająca się sytuacja na rynku pracy sprawia, że szkoła przez cały okres edukacji ucznia podejmuje wiele działań mających na celu przygotowanie uczniów do wyboru zawodu, poziomu i kierunków kształcenia jak również wyposażenie go w wiedzę i umiejętności aktywnego poszukiwania pracy. Celem wielu działań szkoły jest stworzenie sprzyjających warunków dla przygotowania młodzieży do efektywnego zaistnienia na rynku pracy.

Analiza SWOT

Współpraca Szkoły z lokalnym i regionalnym rynkiem pracy

Znajomość wymogów, potrzeb i prognoz rynku pracy i ich uwzględnianie w pracy z uczniem

SILNE STRONY	SZANSE
<p>Szkoły podejmują współpracę z uczelniami wyższymi, pracodawcami i innymi podmiotami stanowiącymi otoczenie edukacyjne i gospodarcze.</p> <p>Istnieją przykłady dobrych praktyk współpracy z pracodawcami, twórcami podstaw programowych, standardów wymagań, prowadzącymi egzaminy zewnętrzne.</p> <p>Absolwenci obecnie mają większą szansę znalezienia pracy.</p> <p>Angażowanie szkoły w różne działania w środowisku, które pozwalają młodzieży bliżej poznać lokalny rynek pracy.</p> <p>Szkoły są zapraszane na uroczystości, które promują lokalny rynek pracy;</p> <p>Szkoły są otwarte na współpracę ze środowiskiem lokalnym i zakładami pracy.</p> <p>Uczniowie odbywają miesięczne praktyki zawodowe, zapoznają się z pracą na różnych stanowiskach, w wielu różnych instytucjach, zgodnie z wymaganiami programu nauczania dla zawodu</p> <p>Organizowane są szkolenia dla uczniów i nauczycieli z udziałem pracowników zakładów pracy.</p> <p>Szkoły zapraszają przedstawicieli podmiotów gospodarczych na szkolne uroczystości, dni</p>	<p>Powstaną w powiatach profesjonalnie przygotowane strategie rozwoju kształcenia zawodowego oparte o diagnozy lokalnych rynków pracy.</p> <p>Organizowanie szkolenia praktycznego i praktyk w dobrych zakładach. Znajomość zakładu ułatwia adaptację po zatrudnieniu, Znajomość realiów i potrzeb firmy zwiększa pewność siebie podczas autoprezentacji</p> <p>Szkoły mają możliwość zmian programów nauczania pod kątem potrzeb rynku pracy, Możliwość pozyskania funduszy unijnych wspólnie przez szkoły i zakłady pracy.</p> <p>Organizowanie konkursów dla szkół przez zakłady pracy</p> <p>Organizowanie przez zakłady wspólnie ze szkołami, różnych imprez oraz fundowanie nagród dla najlepszych.</p> <p>Fundowanie stypendiów naukowych dla najzdolniejszych uczniów.</p> <p>Wprowadzanie nowych dodatkowych kwalifikacji zawodowych uczniów i absolwentów, poprzez organizację kursów i szkoleń specjalistycznych.</p> <p>Organizowanie wycieczek na targi przemysłowe związane z poznaniem nowoczesnych maszyn, urządzeń</p>

<p>otwarte szkół. Organizowane są wyjścia na targi edukacyjne Organizowane są przez szkołę Dni Przedsiębiorczości. 5 szkół uzyskało certyfikaty „szkoły przedsiębiorczości” Organizuje konkursy dotyczące sytuacji na rynkach pracy. Są szkoły na lokalnym runku pracy, które mają renomę dobrze przygotowujących do zawodu.</p>	<p>i technologii. Zapoznanie pracodawców z ideą egzaminów zewnętrznych potwierdzających kwalifikacje zawodowe, Wprowadzenie specjalizacji zawodowych, nawet kilku w jednym roczniku w jednej klasie. Podniesienie rangi egzaminu zawodowego, dostosowanie egzaminu zawodowego do warunków rzeczywistej pracy.</p>
<p>SŁABE STRONY</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<p>Brak rzetelnych prognoz dotyczących lokalnego rynku pracy. Brak systemowych rozwiązań współpracy zakładów pracy ze szkołami. Brak wystarczających środków finansowych. Ograniczenia wynikające z realizacji przez szkoły przestarzałych programów nauczania Słaba informacja o działaniach lokalnych instytucji, które mogą współpracować ze szkołą. Małe zainteresowanie środowiska sprawami szkół. Brak zainteresowania pracodawców lokalnych dużych zakładów pracy współpracą ze szkołami ze względu na problemy produkcyjne, organizacyjne i kadrowe tych zakładów. Pracownicy zakładów pracy nie czują obowiązku opieki nad uczniami odbywającym praktykę zawodową na terenie zakładu pracy, ponieważ sprawują ją oprócz własnych obowiązków bez dodatkowej gratyfikacji. Egzamin zawodowy często odbiega od realiów przemysłu, nie sprawdza umiejętności zawodowych a jedynie „wycinek” czynności, które uczeń może wykonać w przewidzianym czasie. Brak chętnych zakładów do przyjmowania praktykantów. Niewystarczająca liczba spotkań z pracownikami urzędu pracy, brak informacji gdzie i jak znaleźć pracę. Trudności z uzyskaniem pozwolenia na zwiedzanie zakładów i mała z nimi współpraca.</p>	<p>Rosnący kryzys gospodarczy, wzrastające bezrobocie. Spadek nakładów finansowych na oświatę. Likwidacja przedsiębiorstw może spowodować zanikanie miejsc odbywania praktyk uczniowskich. Brak zainteresowania niektórych pracodawców kształceniem zawodowym. Brak zainteresowania zmianami ze strony szkół i władz oświatowych ze względu na mogący wystąpić wzrost kosztów nauczania Brak długofalowej polityki oświatowej promującej szkolnictwo zawodowe Brak środków finansowych różnych organizacji lokalnych na dobrą współpracę ze szkołami. Stosowanie przez zakłady pracy własnych standardów i kryteriów przyjęcia do pracy na poszczególne stanowiska produkcyjne bez uwzględniania dokumentu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Brak zainteresowania ze strony pracodawców pozyskiwaniem pracowników ze względu na przerost zatrudnienia, Trudności w pozyskaniu środków na prowadzenie kształcenia zawodowego w ramach specjalizacji małych grup uczniów. Zmniejszająca się liczba dużych zakładów Brak środków na wspomaganie uczniów Z powodu upadku firm maleje liczba miejsc, w których uczniowie mogą odbywać praktyki.</p>

Analiza SWOT

Współpraca nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących z nauczycielami przedmiotów zawodowych

Wykorzystywanie wiedzy merytorycznej i pedagogicznej w kształtowaniu umiejętności i postaw uczniów szkół zawodowych

SILNE STRONY	SZANSE
<p>Duża liczba nauczycieli podnosi swoje kwalifikacje i jest gotowa do dalszego doskonalenia się.</p> <p>Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych stosują na swoich zajęciach metody projektów i tekstu przewodniego, organizują pracę w grupach, przydatne uczniom na egzaminach potwierdzających kwalifikacje zawodowe.</p> <p>Nauczyciele przedmiotów ogólnokształc. utrzymują stałe kontakty z nauczycielami przedmiotów zawodowych.</p> <p>Podnoszenie kwalifikacji w ramach WDN (szkolenie językowe dla zawodowców i informacyjno-komunikacyjne dla ogólnokształcących)</p> <p>Współpraca przy organizacji konkursów przedmiotowych, wspólna analiza wyników egzaminów</p> <p>Wykorzystania internetu i technologii informacyjnej do opracowania zagadnień z innych przedmiotów nauczania.</p> <p>Bardzo dobra atmosfera sprzyjająca podejmowaniu wspólnych działań dydaktycznych i wychowawczych w szkole.</p> <p>Nauczyciele przedmiotów ogólnokształc. są świadomi nauczania w szkole zawodowej.</p> <p>Wszyscy nauczyciele podejmują jednolite działania wychowawcze zawarte w szkolnym programie wychowawczym i profilaktyki.</p> <p>organizowanie wycieczek edukacyjnych do zakładów pracy,</p> <p>Współpracują przy ustalaniu korelacji międzyprzedmiotowych, przy organizowaniu uroczystości i imprez szkolnych,</p> <p>Pracują w zespołach zadaniowych odnośnie tworzenia programów szkolnych.</p> <p>Prowadzone są szkolenia pracowników z zakresu obsługi programów komputerowych.</p> <p>Organizowane są kursy, szkolenia, zajęcia pozalekcyjne, praca z młodzieżą uzdolnioną, wymiana doświadczeń z udziałem różnych nauczycieli.</p> <p>W szkołach pracuje doświadczona kadra.</p>	<p>Istnieje możliwość stworzenia projektów doskonalenia nauczycieli w ramach środków operacyjnych „Kapitał Ludzki”.</p> <p>Nauczyciele mogą stworzyć programy autorskie uwzględniające wyrównanie poziomu wszystkich uczniów w klasie, rozwijanie kompetencji wspólnych dla kształcenia ogólnego i zawodowego.</p> <p>Kłóść nacisk na kształtowanie i rozwijanie zainteresowań technicznych i twórczego działania na przedmiotach zawodowych i ogólnokształc., rozwijanie umiejętności interpersonalnych, pracy w zespole oraz umiejętności prezentacji</p> <p>Udział szkół w programach edukacyjnych wymuszających współpracę nauczycieli z różnych przedmiotów.</p> <p>Nauczyciele podejmujący staż zawodowy związany z awansem zawodowym, muszą podjąć m.in. działania z zakresu współpracy dotyczącej nauczania i wychowania.</p> <p>Podniesienie poziomu wiedzy matematycznej wpłynie na pozytywne wyniki osiągane na przedmiotach ścisłych i zawodowych (elektronika, mechanika)</p> <p>Umożliwienie wyjazdu na studia zagraniczne nauczycielom j. obcych.</p> <p>Organizowanie powiatowych konferencji szkoleniowych dla nauczycieli tych samych przedmiotów.</p>

SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<p>Brak systemu wspomagania nauczycieli uczących przedmiotów zawodowych w zakresie nowych technologii i technik nauczania.</p> <p>Brak motywacji uczniów zniechęca do współpracy nauczycieli.</p> <p>Brak treści programowych koniecznych do wykorzystania na przedmiotach zawodowych</p> <p>Nauczyciele nie wszystkich przedmiotów zwracają uwagę na poprawność słownictwa w czasie wypowiedzi ustnych oraz staranność i stosowanie zasad ortografii w zeszytach przedmiotowych.</p> <p>Nauczyciele zatrudnieni w niepełnym wymiarze godzin nie zawsze aktywnie uczestniczą w pracach zespołów przedmiotowych.</p> <p>Brak współpracy niektórych rodziców z wychowawcami klas w kształtowaniu postaw sprzyjających podjęciu pierwszej pracy takich jak: uczciwość, rzetelność, obowiązkowość, itd.</p> <p>Zbyt mała liczba lekcji koleżeńskich w szczególności dla młodych nauczycieli</p> <p>Niedostateczne możliwości nagradzania nauczycieli szczególnie aktywnych i pracujących dla szkoły.</p> <p>Brak zsynchronizowania treści programów nauczania przedmiotów zawodowych z treściami programów nauczania wybranych przedmiotów ogólnokształcących np. fizyka, matematyka,</p> <p>Trudności z zastosowaniem praktycznym wiedzy matematycznej, niski poziom wiedzy matematycznej po gimnazjum,</p> <p>Brak nowoczesnego wyposażenia pracowni matematycznej, fizycznej.</p> <p>Trudności w dostosowaniu treści na odpowiednim poziomie w danych klasach.</p> <p>Uznawanie przedmiotów ogólnokształcących za ważniejsze od zawodowych</p>	<p>Niskie zarobki w oświacie nauczycieli zawodu nie zachęcają fachowców do pracy w szkole.</p> <p>Nauczyciele zawodu są przepracowani.</p> <p>Ograniczony dostęp do nowych technologii.</p> <p>Utrudniona współpraca w dużym zespole</p> <p>Brak środków finansowych na szkolenia dla nauczycieli.</p> <p>Brak szerokiego spojrzenia nauczycieli na wymagania absolwenta szkoły zawodowej.</p>

Analiza SWOT

Kompetencje zawodowe i kompetencje kluczowe uczniów i absolwentów Szkoły

Pobudzanie aspiracji edukacyjnych i zainteresowań uczniów, rozwijanie umiejętności kluczowych oraz przygotowanie młodzieży do kontynuowania nauki i funkcjonowania na rynku pracy

SILNE STRONY	SZANSE
<p>Część uczniów jest świadoma konkurencyjności na rynku pracy i konieczności posiadania konkretnych umiejętności zawodowych i kluczowych. Uczniowie podejmują wysiłek zdobycia dodatkowych umiejętności i uprawnień na kursach i egzaminach, kończących się uzyskaniem odpowiedniego certyfikatu. Rozwijają się formy pracy pozalekcyjnej wzbogacające ofertę edukacyjną. Szkoły w ramach zajęć obowiązkowych kształtują kompetencje kluczowe uczniów. Wzrasta znajomość obowiązujących przepisów, bieżąca orientacja w sytuacji na rynku pracy, prezentowanie rynku pracy. Prowadzone są szkolenia uczniów w zakresie rozpoczęcia własnej działalności. Tworzenie nowoczesnych pracowni zachęca do rozwoju zawodowego uczniów. Spotkania z przedstawicielami uczelni sprzyjają pobudzaniu aspiracji zawodowych i kontynuowania nauki. Spotkania z przedstawicielami przemysłu zachęcają do rozwoju umiejętności zawodowych. Dobra organizacja praktyk zagranicznych zachęcająca do rozwoju zainteresowań i nauki. Twórcze stosowanie mediów elektronicznych Zainteresowanie części uczniów zdobyciem możliwie gruntownego wykształcenia zawodowego zgodnego z ich zainteresowaniem.</p> <p>Kadra pedagogiczna mocno angażuje się w rozwijanie zainteresowań uczniów i pobudzanie ich aspiracji edukacyjnych. Stwarza możliwości udziału w grach symulacyjnych (gra giełdowa)</p> <p>Organizowane są olimpiady przedmiotowe na różnych szczeblach.</p> <p>Kształtowanie właściwych postaw uczniów np. takich jak: wiara we własne możliwości, wytrwałość w dążeniu do celu, odpowiedzialność za podejmowane decyzje,</p>	<p>Dążenie by lepsi absolwenci gimnazjów świadomie wybierali szkoły zawodowe. Przygotowanie rozwiązań umożliwiających bardziej trafne wybory ścieżek kształcenia. Tworzenie szkoły jeszcze bardziej przyjaznej dla uczniów. Podjęcie przedsięwzięć przybliżających uczniów do pracodawców. Zwiększa się popyt na absolwentów szkół zawodowych. Nauka języków obcych z uwzględnieniem słownictwa zawodowego. Wzrost prestiżu szkół zawodowych. Wzrost ofert pracy dla absolwentów technikum. Aktualizacja programów nauczania, dostosowanie do wymogów rynku pracy. Wzrost świadomości wśród nauczycieli i uczniów o ważności opanowania umiejętności kluczowych dla rozwoju zawodowego absolwenta. Poszerzanie kwalifikacji zawodowych zdobywanych poza programem nauczania danego zawodu. Zapewnienie środków finansowych na realizowanie praktyki zawodowej w warunkach rzeczywistej produkcji, uczniowie będą mogli doświadczyć zasad funkcjonowania na rynku pracy. Organizacja konkursów, zajęć dodatkowych, motywowanie młodzieży do kontynuowania nauki po szkole średniej. Rozpoznawanie możliwości uczniów i pomoc w kształtowaniu kariery zawodowej. Wsparcie finansowe poprzez stypendia, dofinansowanie do podręczników, dojazdów do szkoły, rozwijanie umiejętności sportowych. Rozwijanie zainteresowań na różnych kółkach tj. muzyczne, teatralne, artystyczne, i naukowe.</p>

uczenie się na błędach. Budowanie kreatywności i pomysłowości uczniów	
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<p>Są grupy uczniów słabo zmotywowane do nauki, w tym do nauki języków obcych. Wybierają naukę zawodu nie mając odpowiednich predyspozycji do jego wykonywania.</p> <p>Program nauczania matematyki nie jest dostosowany do potrzeb kształcenia technicznego, zawodowego - nie nadąża za postępem technicznym - zbyt małe wykorzystanie wiedzy w praktyce.</p> <p>Uczniowie mają problemy z opanowaniem wiedzy matematycznej wynikające z braków i zaległości z wcześniejszych etapów kształcenia (działania na liczbach, przekształcanie wzorów).</p> <p>Niska zdawalność egzaminów zawodowych.</p> <p>Słaba frekwencja w szkołach zawodowych - duża absencja uczniów na zajęciach, skutkuje niepowodzeniami na egzaminie zawodowym.</p> <p>Niewystarczające przygotowanie praktyczne z punktu widzenia pracodawcy.</p> <p>Zbyt małe poczucie własnej wartości.</p> <p>Słaba znajomość języków obcych.</p> <p>Brak mobilizacji do dalszej nauki.</p> <p>Brak nowoczesnych maszyn, urządzeń niezbędnych w kształceniu zawodowym.</p> <p>Brak w pobliżu szkoły nowoczesnych, renomowanych zakładów pracy, w których uczniowie mogliby odbywać praktyki zawodowe.</p> <p>Brak skutecznego doradztwa zawodowego wśród uczniów szkół gimnazjalnych.</p> <p>Brak ścisłej i systematycznej współpracy szkoły z zakładami pracy.</p> <p>Stosunkowo niski poziom techniczny zakładów pracy, w których uczniowie odbywają praktyki zawodowe. Słaba kondycja zakładów pracy na lokalnym rynku pracy.</p> <p>Brak promocji szkoły w zakładach pracy.</p> <p>Brak rzetelnych informacji o prognozach rynku pracy. Brak ofert pracy na lokalnym rynku pracy.</p> <p>Niski prestiż szkół prowadzących szkolenie zawodowe.</p> <p>Brak umiejętności autoprezentacji w czasie rozmowy kwalifikacyjnej u pracodawcy.</p> <p>Brak praktyk zagranicznych dla młodzieży.</p> <p>Zbyt małe fundusze przeznaczane na działalność pozalekcyjną szkoły.</p>	<p>Brak zbieżności pomiędzy kwalifikacjami zdobywanymi przez młodzież w szkole i potrzebami rynku pracy.</p> <p>Duża liczba uczniów w klasach.</p> <p>Brak możliwości wprowadzania nowych kierunków zawodowych.</p> <p>Złe gospodarowanie czasem wolnym</p> <p>Brak umiejętności radzenia sobie ze stresem.</p> <p>Brak środków finansowych na szkolenie zawodowe.</p> <p>Brak zainteresowania rodziców postawą i postępami w nauce uczniów.</p> <p>Rosnące bezrobocie, które szczególnie dotyka absolwentów szkół wchodzących na rynek pracy.</p> <p>Brak rozwoju nowoczesnych gałęzi przemysłu opartych na nowoczesnej technologii i parku maszynowym.</p> <p>Zawody, w których są miejsca pracy nie są „modnymi” wśród uczniów.</p> <p>Niedostosowanie programów nauczania do wymogów rynku pracy.</p> <p>Brak dostatecznych środków finansowych na odpowiednie wyposażenie dydaktyczne do nowo wprowadzanych zawodów.</p> <p>Brak wsparcia przedsiębiorców w zatrudnianiu absolwentów szkół zawodowych.</p> <p>Istnienie i nawet rozkwit konkurencyjnych pozaszkolnych form edukacji oferowanych przez prywatne firmy szkoleniowe.</p> <p>Przejęcie młodzieży po zasadniczych szkołach zawodowych przez firmy organizujące „szybkie zdobywanie kwalifikacji”.</p> <p>Migracja zarobkowa młodych ludzi, poszukiwanie miejsc na kontynuowanie nauki poza miejscem zamieszkania.</p> <p>Organ prowadzący kieruje się oszczędnościami w planowaniu i organizowaniu placówek kształcenia zawodowego - lekceważone problemy nie zanikają tylko mają tendencje do rozrastania się.</p> <p>Brak ofert dla absolwentów na rynku pracy.</p> <p>Obawa przed nie zdaniem egzaminem zawodowym bez, którego uczniowie tracą szansę znalezienia pracy w wyuczonym zawodzie i szansę rozwijania zawodowego.</p> <p>Przeszkody w kontynuowaniu nauki np. brak</p>

<p>Zbyt niskie, niewystarczające fundusze przekazywane szkołom, na modernizację bazy dydaktycznej.</p> <p>Niedostateczna motywacja nauczycieli - kryteria przyznawania nagród i wyróżnień faworyzujące nauczycieli przedmiotów ogólnych, niedostrzeganie ogromu pracy, jaką wykonują nauczyciele uczący w zasadniczych szkołach zawodowych.</p> <p>Brak w szkole osoby odpowiedzialnej tylko za sporządzanie wniosków aplikacyjnych i pisanie projektów dotyczących wsparcia finansowego placówki, prace te wykonują nauczyciele różnych przedmiotów,</p> <p>Brak szerokiej informacji na temat wyższych uczelni i kierunków kształcenia.</p> <p>Nauka dwuzmianowa w szkołach.</p> <p>Fatalnie działający system komputerowy w salach informatycznych. Przeszkody w rozwijaniu swoich umiejętności, brak kursów, zbyt mało godzin dodatkowych.</p>	<p>środków pieniężnych na studia.</p>
--	---------------------------------------

Analiza SWOT

Kadra pedagogiczna w aspekcie kształtowania Kompetencji Kluczowych

Umiejętność dostosowywania programów do zmieniających się uwarunkowań środowiskowych i rynku pracy

SILNE STRONY	SZANSE
<p>Gotowość nauczycieli do podnoszenia kwalifikacji, systematyczne doskonalenie metod i form pracy pedagogicznej.</p> <p>Nauczyciele chętnie podnoszą kwalifikacje zawodowe, uczestnicząc w różnych formach doskonalenia zawodowego - podnoszenie kwalifikacji nauczyciela skutkuje zapoznawaniem uczniów z nowymi technologiami.</p> <p>Zachęcanie do samokształcenia uczniów i mobilności na rynku pracy -wskazywanie na uniwersalność umiejętności kluczowych w wykorzystaniu na rynku pracy</p> <p>Dobre przygotowanie merytoryczne i pedagogiczne nauczycieli.</p> <p>Dobra współpraca nauczycieli w ramach pracy zespołów przedmiotowych.</p> <p>Stosowanie innowacyjnych metod nauczania w realizacji programów nauczania.</p> <p>Nacisk na umiejętności kluczowe z zakresu danego przedmiotu podczas realizacji</p>	<p>Szybkie reagowanie na zmiany w gospodarce</p> <p>Optymalne wykorzystanie wiedzy i możliwości nauczycieli</p> <p>Możliwość podejmowania pracy w wyuczonym zawodzie.</p> <p>Wprowadzanie nowych skutecznych, metod nauczania, metod problemowych w miejsce podających.</p> <p>Poszerzanie kwalifikacji zawodowych poprzez szkolenia, kursy nadające dodatkowe kwalifikacje zawodowe.</p> <p>Umiejętność dostosowania programów nauczania do potrzeb rynku pracy.</p> <p>Uczestnictwo w programach unijnych pomoże lepiej doposażyć szkołę w pomoce dydaktyce, oraz podniesie kwalifikacje zawodowe nauczycieli. Lepsze przygotowanie uczniów do wejścia na rynek pracy - kształcenie umiejętności zgodnych z zapotrzebowaniem rynku pracy.</p> <p>Wzbogacenie oferty edukacyjnej.</p>

<p>programów nauczania. Uwzględnianie podczas realizacji programu nauczania tematyki rynku pracy. Realizacja projektów autorskich w ramach nauczanego przedmiotu, Wymiana doświadczeń pomiędzy nauczycielami uczącymi tych samych przedmiotów. Stała aktualizacja treści nauczania, – unikanie nadmiernego encyklopedyzmu w treściach programowych z zakresu nauczanego przedmiotu, korzystny wpływ na podniesienie jakości kształcenia i lepsze przygotowanie do egzaminu zawodowego. lepsze przygotowanie do egzaminów zewnętrznych z poszczególnych przedmiotów. Przygotowanie specjalistów w pewnych dziedzinach. Program praktyk zawodowych pozwalających na zweryfikowanie wiedzy i umiejętności Konstruowanie z pracownikami zakładów pracy programów praktyk zawodowych Realizacja tematów w zakresie kształtowania postaw przedsiębiorczych i przygotowanie ucznia do aktywnego uczestnictwa w życiu gospodarczym w warunkach gospodarki np. w kryzysie. Rozwijanie potrzeby samokształcenia i samorealizacji Pomoc w wyborze przyszłej drogi, organizowanie zajęć wychowawczych, nauczyciele starają się przekazać nam wiedzę zgodnie z programem przygotowującym nas do egzaminów zawodowych danych kierunków; Programy dostosowane są do zmieniających się warunków, pomagające w rozwijaniu umiejętności potrzebnych w danych warunkach Duże kompetencje nauczyciela - realizowanie zajęć dodatkowych z danego przedmiotu - możemy korzystać z programów komputerowych - możemy czerpać na lekcjach różne informacje z internetu dotyczące rynku pracy - nauczyciele dobrze przygotowują zajęcia (pomoc dodatkowa, wyjścia poza szkołę) Wykwalifikowana kadra pedagogiczna.</p>	<p>Kadra pedagogiczna reaguje na zmieniające się uwarunkowania dostosowując swój program nauczania Nauczyciele organizują dodatkowe lekcje dla uczniów przygotowujących się do matury - nauczyciele chętnie pomagają uczniom (bardzo często nieodpłatnie).</p>
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<p>Zbyt liczne klasy, zbyt częste zmiany programów i podręczników. Baza dydaktyczna nienowoczesna</p>	<p>Niski poziom szkoleń dla nauczycieli przedmiotów zawodowych. Niechęć do zmian wśród kadry pedagogi-</p>

<p>Problemy uczniów z opanowaniem wiedzy matematycznej wynikające z braków i zaległości z wcześniejszych etapów kształcenia (działania na liczbach, przekształcanie wzorów)</p> <p>Zbyt mała współpraca nauczycieli z przedstawicielami lokalnego rynku pracy</p> <p>Opiekunowie praktyk nie potrafią zorganizować praktyki zgodnej z obowiązującym programem nauczania..</p> <p>Brak szkoleń dla nauczycieli przedmiotów zawodowych w zakresie nowoczesnych technologii. Zbyt małe środki finansowe przeznaczane na zakup pomocy dydaktycznych, sprzętu sportowego, książek do biblioteki. Małe zainteresowanie części nauczycieli podnoszeniem kwalifikacji zawodowych. Brak wsparcia przez pracodawców przy wprowadzaniu zmian do programów nauczania. Brak wsparcia przez placówki doskonalenia nauczycieli-brak ofert doskonalenia skierowanych do nauczycieli przedmiotów zawodowych, szczególnie dotyczy to nauczycieli uczących przedmiotów z zakresu specjalizacji. Istniejąca oferta edukacyjna jest niedostosowana do potrzeb rynku pracy,</p> <p>Zbyt częste zmiany w siatce godzin przeznaczonych na kształcenie zawodowe, wręcz zaniżanie ilości godzin na przedmioty, które dla technika (biologia) lub ucznia szkoły zasadniczej nie są tak istotne,</p> <p>Brak korelacji międzyprzedmiotowej spowodowany częstymi zmianami treści (ograniczanie) programów nauczanie przedmiotów np. matematyka.</p> <p>Brak aktualnych charakterystyk zawodo-wych do stanowisk pracy występujących w przemyśle. Ograniczenie istotnych treści programowych. Brak korelacji między przedmiotowych w istniejących programach-niespójność programów nauczania z przedmiotów ogólnokształcących z programami nauczania przedmiotów zawodowych. Nie każdy nauczyciel nadąża z nadrobieniem i omówieniem całego programu nauczania i dlatego nie możemy odpowiednio przygotować się do egzaminów. Programy nauczania nie są dostosowane do zmieniających się warunków.</p> <p>Brak intensywności i konsekwencji w działaniach.</p>	<p>cznej. Brak funduszy na efektywne szkolenia nauczycieli.</p> <p>Niechęć zakładów pracy do bliższej współpracy ze szkołą.</p> <p>Niska frekwencja uczniów na zajęciach lekcyjnych.</p> <p>Ciągle zmieniające się podstawa programowa z matematyki</p> <p>Kadra może nie nadążyć z dostosowaniem programu nauczania.</p> <p>Zmieniający się sytuacji na rynku pracy - procesy na rynku pracy zachodzą bardzo szybko, gwałtownie - realia gospodarcze.</p> <p>Obawa przed nie ukończeniem szkoły, nie zdaniem egzaminów i matury;</p> <p>Brak zainteresowania ze strony nauczycieli - idąc starym programem możemy pominąć ważne i istotne sprawy.</p>
---	--

Analiza SWOT
Charakterystyka uczniów

Znajomość wymogów, potrzeb i prognoz rynku pracy

SILNE STRONY	SZANSE
<p>Rodzice uczą, jak aktywnie poszukiwać pracy oraz jak dostosowywać się do sytuacji panującej na lokalnym rynku pracy;</p> <p>Rodzice zachęcają i pomagają swoim dzieciom przygotowywać się do udziału w olimpiadach i konkursach dotyczących rynku pracy;</p> <p>Uczą zakładać i prowadzić własną działalność gospodarczą, wprowadzając młodych w sprawy własnej firmy.</p> <p>Wielu uczniów wywodzących się ze środowisk wiejskich posiada wpojony przez rodziców szacunek dla pracy.</p> <p>Dziecko uczestniczy w organizowanych w szkole spotkaniach z pedagogiem szkolnym w zakresie orientacji zawodowej,</p> <p>Pozyskanie informacji o wymaganiach rekrutacyjnych poprzez udział w spotkaniach z przedstawicielami uczelni wyższych, zapoznanie z ofertą różnych kierunków szkół wyższych, udział w organizowanych przez wychowawców wyjazdach na dni otwarte wybranych uczelni wyższych.</p> <p>Organizowane są spotkania z pracownikami biur pośrednictwa pracy.</p> <p>Na zajęciach z przedmiotów zawodowych poruszana jest problematyka rynku pracy.</p> <p>Organizowanie wycieczek do zakładów pracy</p> <p>Chęć uczenia się, poszerzania swoich umiejętności, wykorzystania zdobytej wiedzy.</p> <p>Dzięki praktykom uczniowie poznają prace nie tylko z zewnątrz a także i wewnątrz firmy.</p> <p>Są uczniowie ambitni, kreatywni, komunikatywni i otwarci na nowe pomysły i nowe doświadczenia.</p> <p>Nie ma dyskryminacji młodszych klas.</p>	<p>Pomoc w dokonywaniu właściwych wyborów dotyczących dalszego kształcenia, wyboru przyszłego zawodu;</p> <p>Motywowanie uczniów poprzez częste rozmowy oraz pracę do zwiększonego wysiłku, który pozwala poznać prawdziwą pracę, zdobyć doświadczenie oraz doskonalić umiejętności nabyte w szkole na zajęciach praktycznych.</p> <p>Lepsi uczniowie będą wybierać szkoły zawodowe.</p> <p>Rozwój zainteresowań edukacyjnych uczniów</p> <p>Lepsza orientacja w trendach rozwojowych rynku pracy i umiejętność poruszania się na nim tak, aby wykorzystać swoje przygotowanie zawodowe i zdobyć pracę.</p> <p>Zdobycie doświadczenia na odbytych praktykach.</p>
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<p>Uczniowie nie wykazują właściwego zainteresowania zagadnieniami związanymi z przyszłymi studiami lub zatrudnieniem.</p> <p>Brak motywacji do samodoskonalenia.</p> <p>Część uczniów wybiera określony zawód nie kierując się zainteresowaniami, możliwością zatrudnienia, nie posiada również predyspozycji do jego wykonywania.</p> <p>Lekceważący stosunek uczniów do nauki, wywiązywania się z powierzonych</p>	<p>Brak nawyków ustawicznego uczenia się;</p> <p>Słaba motywacja ucznia do zwiększonego wysiłku.</p> <p>Duże rozdrobnienie rynku pracy, brak dużych, nowoczesnych, przedsiębiorstw.</p> <p>Brak zbieżności pomiędzy kwalifikacjami zdobywanymi przez młodzież e szkole i potrzebami rynku pracy.</p> <p>Niedofinansowane rolnictwo, bez perspektyw rozwojowych.</p>

<p>obowiązków, brak solidności, rzetelności, punktualności, itp.</p> <p>Mała samodzielność i trudność w podejmowaniu decyzji, przeważa postawa „jakoś to będzie”.</p> <p>Brak stypendiów promujących młodzież szkół zawodowych.</p> <p>Brak możliwości korzystania z poradnictwa indywidualnego, przez uczniów i rodziców ponieważ brak szkolnego doradcy zawodu,</p> <p>Małe zainteresowanie uczniów przyszłą pracą,</p> <p>Brak pomocy ze strony szkolnego doradcy zawodowego w planowaniu kariery edukacyjno- zawodowej, ponieważ organ prowadzący szkołę zlikwidował takie stanowisko.</p> <p>Konieczność poszukiwania pomocy w innych placówkach zajmujących się zagadnieniami orientacji zawodowej młodzieży szkolnej.</p> <p>Niedostateczna ilość spotkań informacyjnych prowadzonych przez pracodawców i niedostateczne informacje na temat wymagań stawianych przez konkretnych pracodawców.</p> <p>Świadomość wyboru szkoły i zawodu mimo istnienia przeciwwskazań zdrowotnych i intelektualnych. Brak zdecydowania i samodzielności przy wyborze szkoły, wpływ otoczenia ucznia na wybór zawodu.</p> <p>Malejące zainteresowanie uczniów nauką oraz malejące zaangażowanie w przygotowywaniu się do lekcji.</p> <p>Małe zaangażowanie opiekunów praktyk w niektórych podmiotach gospodarczych.</p> <p>Niska frekwencja na lekcjach i jej tolerowanie.</p> <p>Występujące u uczniów nałogi (papierosy) - wyzywający ubiór.</p>	<p>Nieznajomość wymogów zawodu, stanowiska pracy, jest często przyczyną dyskomfortu pracy i rozczarowania.</p> <p>Bezrobotne dziecko zbyt długo pozostaje na utrzymaniu rodziców.</p> <p>Niemożność podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie powoduje konieczność przekwalifikowania lub poszerzenia kwalifikacji i poniesienia dodatkowych kosztów.</p> <p>Brak czasu na lekcjach na praktyczne zadania - uczeń bazujący jedynie na wiedzy zdobytej w szkole w zakresie rynku pracy nie będzie się umiał na nim poruszać, bo jego wiedza szybko się zdezaktualizuje.</p> <p>Brak zainteresowania zakładów pracy w przyjmowaniu praktykantów.</p> <p>Mała szansa na otrzymanie pracy w wykształconym zawodzie.</p> <p>Niewystarczające środki do poszerzenia umiejętności</p> <p>Kłopoty finansowe.</p> <p>Zły wpływ gorszych uczniów na lepszych</p>
--	--

VII. WNIOSKI I REKOMENDACJE

1. Kluczowe kompetencje wspierają i rozwijają proces uczenia się oraz budowania świadomości własnych umiejętności i kwalifikacji uczniów.

Absolwent z kompetencjami kluczowymi będzie:

- konkurencyjny i otwarty na zmiany, co przełoży się na siłę organizacji, w której będzie pracował,
- umiał zintegrować korzystanie z technologii z procesem pracy,
- lepiej podejmował decyzje,
- wpływał na wzmocnienie wizerunku firmy.

Dzięki wdrożeniu pakietu kompetencyjnego absolwent otrzyma precyzyjną bazę informacyjną na temat wymagań, jakie powinien spełnić, natomiast jego potencjalny pracodawca zyska rzetelnie przygotowanego pracownika.

Rozwój kompetencji kluczowych jest zadaniem systemu edukacji na każdym poziomie kształcenia. Potwierdzeniem zasadności rozwijania kompetencji kluczowych jest oczekiwanie WSK PZL Rzeszów, ASSECO Poland i innych nowoczesnych firm w regionie w stosunku do swoich pracowników i nowozatrudnionych. WSK PZL Rzeszów określając kompetencje zawodowe dla swoich pracowników oczekuje umiejętności dokładnie takich, jak określa to Unia Europejska. Są one często warunkiem koniecznym przy przyjęciu do pracy.

2. Konieczna jest aktualizacja treści kształcenia w programach nauczania przedmiotów zawodowych.

Dostosowanie programów nauczania do obecnej sytuacji rynkowej – zgodność standardów wymagań, a co za tym idzie kompetencji zawodowych absolwenta szkoły zawodowej z oczekiwaniami przedsiębiorców.

3. Umożliwienie zatrudniania specjalistów danej branży w charakterze nauczycieli poprzez dostosowanie przepisów prawnych dotyczących kwalifikacji.

4. Tworzenie na szczeblu województwa zespołów, skupiających nauczycieli tej samej branży, w celu wymiany doświadczeń i doskonalenia się.

5. Dostosowanie przepisów prawnych w celu czerpania obustronnych korzyści - ucznia i pracodawcy - z prawidłowego przebiegu zajęć praktycznych i praktyk zawodowych.

6. Organizowanie dobrych praktyk zawodowych w zakładach pracy, krajowych

i zagranicznych.

7. Opracowanie ze strony biznesu systemu gratyfikacji dla najlepszych uczniów szkół zawodowych np. w postaci porozumień w sprawie zatrudnienia.
8. Zwrócenie uwagi na to, aby na lekcje z przedmiotów zawodowych zapraszani byli przedstawiciele przedsiębiorstw/instytucji, by młodzież miała z nimi kontakt również na lekcji, a nie tylko na praktykach.
9. Badanie i opracowanie wiarygodnych informacji na temat zawodów nadwyżkowych i deficytowych w powiatach i województwie może odbyć się jedynie w urzędach pracy po zmianie przepisów dotyczących rejestracji nowo zatrudnionych.
10. Nawiązanie szerokiej współpracy z urzędami pracy w województwie. Instytucje te powinny szkoły systematycznie zawiadamiać o stanie absolwentów zarejestrowanych jako osoby bezrobotne z podziałem na zawody oraz o zawodach poszukiwanych na rynku pracy, w których szkoła mogłaby kształcić młodzież. Trzeba jednak pamiętać, że dane dotyczące liczby bezrobotnych zmieniają się nie odzwierciedlają rzeczywistości, ponieważ absolwenci nie rejestrują się w powiatowych urzędach pracy, natomiast podejmują rozmowę i pracę poprzez bezpośredni kontakt z pracodawcą.
11. Potrzebna jest zmiana przepisów dotyczących zatrudniania doradców zawodowych w szkołach - jednoznaczne określenie obowiązku zatrudniania doradcy zawodowego w gimnazjum. Utworzenie Ośrodków Kariery Zawodowej.
12. Zagrożenia dla rozwoju kształcenia zawodowego:
 - brak współpracy JST, szkół, pracodawców, uczelni wyższych w zakresie kształtowania sieci szkół zawodowych i placówek kursowych o dobrej jakości kształcenia zawodowego,
 - brak informacji o perspektywach kariery po różnych ścieżkach edukacyjnych
 - brak systemu analiz i prognoz rynku pracy dotyczących zapotrzebowania na absolwentów o określonych kwalifikacjach,
 - brak kultury/nawyku ustawicznego kształcenia się osób dorosłych,
 - brak systemu finansowania szkolnictwa zawodowego.

Wnioski i postulaty dotyczące realizacji projektu sformułowane przez szkoły.

- 1) W momencie rozpoczęcia pracy z młodzieżą klas I Technikum, w ramach realizacji programu SKK, należy przeprowadzić badania całej populacji objętej tym działaniem, celem zdiagnozowania sytuacji wejściowej w dniu 01.09.2009r. Wskazaniem będzie przeprowadzenie takich samych badań na równoległej grupie, lecz nie objętej tym programem, celem wykonania porównania zakresu nabycia kompetencji kluczowych przez obie grupy młodzieży po trzech latach, czyli po zakończeniu projektu.
- 2) Aby móc wdrożyć projekt, niezbędne jest otrzymanie wsparcia w postaci przekazu informacji, odpowiednich szkoleń i wytycznych do sporządzenia programów nauczania z informatyki, języka niemieckiego, matematyki i podstaw przedsiębiorczości oraz pomocy dydaktycznych. Ważne jest również to, by oprócz doskonalenia umiejętności wzbogacać bazę dydaktyczną we wszelkiego rodzaju „nowinki techniczne” wynikające z postępu technologicznego. Dostęp do nowoczesnych technologii uczniów zwiększy atrakcyjność absolwentów na rynku pracy.
- 3) Nie należy zapominać o doskonaleniu nauczycieli, szczególnie w nowoczesnych firmach, gdzie postęp technologiczny warunkuje utrzymanie się w czołówce firm światowych (takich jak WSK PZL Rzeszów lub Asseco Poland).